Hallituksen esitys Eduskunnalle kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys on osa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistusta, joka toteutetaan samanaikaisesti myös opetus- ja kulttuuritoimessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Esitykseen sisältyy ehdotus kuntien valtionosuuslaiksi, joka olisi eräiltä osin kuntien valtionosuusjärjestelmän yleislaki. Esitys sisältää myös ehdotukset muutoksiksi kunnallislakiin ja kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta annettuun lakiin. Lisäksi esitys sisältää ehdotuksen laiksi kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuodeksi 1993 ja ehdotukset viittaussäännöksiksi niihin 11 lakiin, joiden valtionosuusperusteita koskevissa säännöksissä on viitattu yleisestä valtionosuudesta annettuihin säännöksiin.

Kuntien valtionosuuslaissa säädettäisiin laskennallisesti määräytyvien käyttökustannusten valtionosuuksien tai niiden perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vuosittaisesta vahvistamisesta ja tarkistamisesta sekä valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon säilyttämisestä. Käyttökustannusten valtionosuudet myönnettäisiin kunnalle.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako säilytettäisiin kokonaisuutena sellaisena kun se on vuonna 1992 koko maan tasolla. Kustannustenjako säilytettäisiin myös hallinnonaloittain. Kustannustenjaon muuttumattomuutta seurattaisiin joka neljäs vuosi tehtävien valtion ja kuntien yhteisten selvitysten perusteella.

Kuntien valtionosuuslaissa säädettäisiin myös yleisen valtionosuuden, verotulojen täydennyksen ja harkinnanvaraisen avustuksen määräytymisestä. Yleisellä valtionosuudella tasattaisiin järjestelmän muutoksesta aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia siten, että ne olisivat yksittäisessä kunnassa korkeintaan noin yhden kantokykyluokan muutoksen verran vuonna 2000. Tasauserä olisi laskennallinen. Verotulojen täydennys porrastettaisiin kunnan asukastiheyden tai saaristoisuuden perusteella. Harkinnanvarainen avustus täydentäisi muuta valtionosuusjärjestelmää.

Kuntien valtionosuuslailla yhtenäistettäisiin myös valtionosuuksien maksatus- ja muuta menettelyä. Valtionapuviranomainen myöntäisi yleisen valtionosuuden, tehtäväkohtaiset käyttötalouden valtionosuudet ja verotulojen täydennyksen hakemuksetta. Menettelyitä yhtenäistettäisiin myös saamatta jääneen edun suorittamisen, perusteettoman edun palauttamisen, suoritusvelvollisuuden raukeamisen ja valtionosuuden palauttamisen osalta. Samoin yhdenmukaistettaisiin oikaisu-, muutoksenhaku- ja sanktiomenettelyt sekä tietojen toimittamista valtion viranomaiselle koskevat menettelyt.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisen kanssa vuoden 1993 alusta.

301632L

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

YLEISPERUSTELUT 3

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys 3

2. Nykyinen tilanne 3
2.1. Lainsäädäntö 3
2.1.1. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista 3
2.1.2. Kuntien kantokykyluokitus 4
2.1.3. Yleiset valtionosuudet ja rahoitusavustukset 4
2.1.4. Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslainsäädäntö 4
2.2 Taloudellinen merkitys 4

3. Tavoitteet ja uudistuksen syyt 5

4. Uudistusehdotus 6

5. Asian valmistelu 8

6. Esityksen organisatoriset vaikutukset 9

7. Esityksen taloudelliset vaikutukset 10

8. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja 12

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 13

1. Lakiehdotusten perustelut 13
1.1. Kuntien valtionosuuslaki 13
1.2. Kunnallislaki 21
1.3. Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta 21
1.4. Laki kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuodeksi 1993 21
1.5. Laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 22
1.6. Laki yleisestä oikeusaputoiminnasta 22
1.7. Laki maatalouslautakunnista 22
1.8. Laki maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta 22
1.9. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa 22
1.10. Laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa 22
1.11. Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista 22
1.12. Laki pienyrittäjän vuosilomarahasta 22
1.13. Asumistukilaki 22
1.14. Laki kunnalle suoritettavasta katumaksusta 22
1.15. Rakennuslaki 22

2. Voimaantulo 22

LAKITEKSTIT 23

1. Kuntien valtionosuuslaki 23

2. Laki kunnallislain 67 §:n muuttamisesta .. 29

3. Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 29

4. Laki kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuodeksi 1993 30

5. Laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 30

6. Laki yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta 31

7. Laki maatalouslautakunnista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 31

8. Laki maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 32

9. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 9 §:n muuttamisesta 32

10. Laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta 33

11. Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 24 §:n muuttamisesta 33

12. Laki pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 33

13. Laki asumistukilain 17 §:n muuttamisesta .. 34

14. Laki kunnalle suoritettavasta katumaksusta annetun lain 13 §:n muuttamisesta 34

15. Laki rakennuslain muuttamisesta 35

LIITE 36

Rinnakkaistekstit 36
2. Laki kunnallislain 67 ja 71 §:n muuttamisesta 36
3. Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 37
5. Laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 38
6. Laki yleisestä oikeusaputoiminnasta 38
7. Laki maatalouslautakunnista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 39
8. Laki maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 39
9. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 9 §:n muuttamisesta 40
10. Laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta 40
11. Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 24 §:n muuttamisesta 41
12. Laki pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 41
13. Laki asumistukilain 17 §:n muuttamisesta .. 42
14. Laki kunnalle suoritettavasta katumaksusta annetun lain 13 §:n muuttamisesta 42
15. Laki rakennuslain muuttamisesta 43

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Kuntien valtionosuusjärjestelmä on syntynyt eri aikoina. Sitä on uudistettu osauudistuksin. Uudistuksista huolimatta kuntien valtionosuus- ja valtionavustusjärjestelmä on edelleen monimutkainen ja hallinnollisesti työläs. Valtionosuuden perusteet ja menettelytavat poikkeavat osin tarpeettomasti toisistaan. Nykyinen valtionosuus- ja valtionavustusjärjestelmä ei korosta riittävästi kuntien itsehallintoa ja omavastuisuutta. Suurin osa valtionosuuksista ja -avustuksista on lain nojalla sidottu vain määrättyyn tehtävään. Tehtävän hoidosta on laeissa ja niiden nojalla annetuissa alemmanasteisissa säännöksissä määrätty yksityiskohtaisesti. Näin rajoittuvat kuntien mahdollisuudet valita vaihtoehtoisia toimintatapoja ja järjestää toiminta paikallisiin oloihin ja tarpeisiin parhaiten soveltuvaksi.

Valtionosuuksien ja -avustusten tehtäväsidonnaisuus ja kustannusperusteisuus edellyttää myös yksityiskohtaista kuntien toiminnan ja talouden ohjausta ja valvontaa. Valtion valvonnan tarkoituksena on pääasiassa seurata, että yhteiskunnallisten palvelujen tavoitteet saavutetaan ja varmistua siitä, että eri tarkoituksiin myönnetty valtiontuki on käytetty kyseiseen tehtävään ja että kustannukset, joihin valtiontukea suoritetaan, ovat tarpeellisia. Tästä syystä valtionosuusjärjestelmä on hallinnollisesti raskas.

Kuntien valtionosuus- ja valtionavustusjärjestelmän uudistamisen keskeisenä tavoitteena on osauudistuksissakin pidetty eri valtionosuuksien ja -avustusten perusteiden yhtenäistämistä ja yksinkertaistamista. Myös eri valtionosuuksien kokoaminen yhteen suuremmiksi kokonaisuuksiksi on ollut tavoitteena. Kun valtionosuusjärjestelmää uudistetaan, on päämääränä pidettävä ennen kaikkea kunnallisen itsehallinnon vahvistamista ja kuntien kustannusvastuun lisäämistä.

Esityksen tarkoituksena on valtionosuusjärjestelmää yksinkertaistamalla ja yhtenäistämällä vähentää edellä lueteltuja epäkohtia. Esityksellä kevennetään myös valtion ja kuntien välistä ohjaus- ja valvontasuhdetta.

Esityksessä on tavoitteena sekä valtion tuen perusteiden että menettelytapojen parantaminen siten, että ehdotettu kuntien valtionosuusjärjestelmä

— kannustaa kustannustietoiseen toimintaan
— lisää kuntien toimivaltaa ja poistaa valtion viranomaisten tarpeetonta ohjausta
— painottaa toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta
— tasoittaa kuntien taloudellisessa asemassa olevia eroja
— on yksinkertainen ja selkeä
— toimii viivytyksettä ja joustavasti
— perustuu mahdollisimman pieneen asiakirjatuotantoon ja hallinnolliseen työhön sekä
— on vaikutuksiltaan hallittava ja ennakoitava.

2. Nykyinen tilanne

2.1. Lainsäädäntö

2.1.1. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista

Kuntien valtionosuusjärjestelmä on syntynyt vaiheittain. Valtionosuudet on kohdennettu kutakin tehtävää varten erikseen. Tästä syystä järjestelmä on muodostunut varsin monimutkaiseksi ja vaikeaselkoiseksi. Samoin menettelytavat sekä aineelliset säännökset ovat hyvin erilaisia tehtävistä riippuen. Järjestelmän kehittämisen tavoitteena onkin ollut järjestelmän yhtenäistäminen sekä valtionosuuksien ja -avustusten hakemiseen ja myöntämiseen liittyvien menettelytapojen selkeyttäminen.

Tämän katsottiin edellyttävän aineellisten määräytymisperusteiden osalta sitä, että valtion tuki kunnille tulisi pääsääntöisesti jakaa kantokykyluokitukseen perustuvia asteikkoja soveltaen. Lisäksi katsottiin tarpeelliseksi pyrkiä valtionosuuksien ja -avustusten lukumäärän vähentämiseen muun muassa yhdistämällä niitä sopivalla tavalla. Järjestelmän muodollisen puitteiston ja toimivuuden parantamiseksi säädettiin laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista (35/73). Laissa on annettu yhtenäiset perussäännökset muun muassa valtionosuuden hakemisessa, myöntämisessä ja suorittamisessa noudatettavista menettelytavoista sekä aikatauluista. Laki ei kuitenkaan saavuttanut sellaista soveltamisalaa kuin

oli tarkoitus. Sekä opetustoimen että sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla siitä on myöhemmin tehty lukuisia poikkeuksia ja näin yhtenäistämistavoitetta ei ole tämän lain kautta saavutettu.

2.1.2. *Kuntien kantokykyluokitus*

Kuntien kantokykyluokitus on olennainen osa Suomen valtionosuusjärjestelmää. Kunnat on jaettu 10 luokkaan taloudellisen kantokyvyn perusteella. Kantokykyluokituksesta säädetään kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (649/85). Kunnan taloudellista kantokykyä arvioitaessa otetaan painavimpana tekijänä huomioon kunnan asukasta kohti laskettu veroäyrimäärä. Myös kunnan terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja sivistystoimen käyttömenoista kunnan taloudelle aiheutunut rasitus sekä kunnan saaristoisuudesta, taajamarakenteesta, asutuksen hajanaisuudesta, alueellisten palvelujen tuottamisesta tai kustantamisesta, kaksikielisyydestä tai muusta näihin verrattavasta paikkakuntakohtaisesta tekijästä aiheutunut poikkeuksellinen rasitus otetaan huomioon. Lisätekijöinä kantokykyluokituksessa otetaan huomioon kunnassa vallinnut pitkäaikainen, vaikea, kunnan taloutta rasittanut työttömyys sekä kunnan väestörakenteessa tai elinkeinoelämän kehityksessä tapahtunut muutos. Myös kunnan huomattavasti poikkeava rahoitusasema voidaan ottaa huomioon.

2.1.3. *Yleiset valtionosuudet ja rahoitusavustukset*

Vuoden 1989 alussa tuli voimaan laki kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista (1273/88). Yleisen valtionosuuden piiriin koottiin aikaisemmin erillisinä myönnetyt 11 taloudelliselta merkitykseltään vähäistä valtionosuutta, -avustusta tai korvausta. Sillä myös vakinaistettiin aikaisemmin määräaikaisina annetut säännökset kuntien yleisistä rahoitusavustuksista. Yleisinä rahoitusavustuksina myönnetään verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta.

Yleistä valtionosuutta myönnetään kunnalle kiinteä kantokykyluokituksen mukaan porrastettu markkamäärä asukasta kohti. Valtionosuutta korotetaan kunnan kaksikielisyyden ja asukasluvun alenemisen perusteella. Valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää tarkistetaan vuosittain kuntien yleisen valtionosuuden piiriin sisällytettyjen toimintojen ja kuntien palkkausmenojen sekä yleisen hintatason muutosta vastaavasti.

Verotulojen täydennystä myönnetään kunnalle, jonka äyrimäärä asukasta kohti on huomattavasti alhaisempi kuin kaikkien kuntien keskiarvo.

Harkinnanvarainen avustus täydentää muuta valtionosuusjärjestelmää. Harkinnanvaraista avustusta myönnetään kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn valtion tuen tarpeessa.

2.1.4. *Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslainsäädäntö*

Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslainsäädäntöä on selvitetty samanaikaisesti annettavissa opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta koskevissa hallituksen esityksissä.

2.2. Taloudellinen merkitys

Valtionosuudet muodostavat kuntien ja kuntainliittojen tilinpäätösten mukaisista tuloista 32 prosenttia. Tällöin on kuntien ja kuntainliittojen väliset siirrot vähennetty. Kuntainliittojen valtionosuudet olivat 29 prosenttia vuoden 1989 kaikista valtionavuista. Käyttötalouden osuus valtionavuista oli 93,7 prosenttia.

Hallinnonaloittain käyttötalouden valtionavut jakaantuvat seuraavasti: terveydenhuolto 31 prosenttia, sosiaalitoimi 26 prosenttia ja sivistystoimi 37 prosenttia. Näiden kolmen suuren hallinnonalan osuus on 95 prosenttia kaikista kuntien ja kuntainliittojen tilinpäätösten mukaisista käyttötalouden valtionavuista.

Valtion vuoden 1990 tilinpäätöksessä valtionavut kunnille ja kuntainliitoille olivat yhteensä 38 mrd mk.

Valtion vuoden 1992 talousarvioon valtionosuudet on ehdotettu 42.5 miljardiksi markaksi. Se on neljännes kaikista valtion menoista.

3. Tavoitteet ja uudistuksen syyt

Julkisen hallinnon ongelmia on 1980-luvulla ryhdytty laajasti selvittämään. Kehittämistavoitteet ovat muuttuneet yhteiskunnan muutosten myötä. Erityisesti palvelunäkökulma on korostunut. Valtionosuusjärjestelmässä tämä merkitsee valtion ja kuntien välisten toimintatapojen uudistamista, koska kuntien itsehallintoa olennaisesti rajoittavaksi tekijäksi on nähty valtion ja kuntien väliset taloudelliset järjestelyt.

Valtioneuvosto teki 12 päivänä toukokuuta 1988 päätöksen toimenpiteistä hallinnon uudistamiseksi. Valtionosuusjärjestelmistä todettiin päätöksen 4 kohdassa, että kuntien päätösvaltaa ja vastuuta toiminnan taloudellisuudesta valtionaputehtävien hoitamisessa lisätään muuttamalla kuntien valtionosuus- ja avustusjärjestelmiä laskennallisiin perusteisiin pohjautuvaksi ottaen huomioon kuntien erilaiset olosuhteet.

Valtioneuvoston 29 päivänä maaliskuuta 1990 eduskunnalle antamassa selonteossa julkisen hallinnon uudistamisesta tuotiin selkeästi esille, että hallinnon kehittämisen tavoitteena on muun muassa kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen sekä kansalaisten palvelujen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Julkinen sektori katsottiin selonteossa liian hallintopainotteiseksi, minkä vuoksi sen arvioitiin olevan muodostumassa vanhakantaiseksi ja epätaloudelliseksi. Tämän mukaisesti päätavoitteiksi asetettiin kansalaisten palvelujen parantaminen ja julkisen sektorin tuloksellisuuden ja tuottavuuden kohottaminen sekä kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen.

Nykyisen hallituksen ohjelman mukaan hallituksen toiminnan lähtökohtina ovat kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen, päätösvallan hajauttaminen ja kuntalaisille tarjottavien palvelujen laadun ja taloudellisuuden parantaminen. Hallinnon kehittämisen tavoitteena on muun muassa hallinnon tuloksellisuuden ja tuottavuuden lisääminen, hallinnon hajauttaminen ja kehittäminen sekä ohjausjärjestelmän uudistaminen.

Hallitusohjelman mukaan hallitus tulee antamaan eduskunnalle esityksen kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta laskennalliseksi valtioneuvostossa 28 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn periaatepäätöksen pohjalta. Uudistuksen tavoitteena on muun ohella lisätä kuntien itsenäistä päätäntävaltaa ja edistää toimintojen taloudellisuutta ja tehokkuutta. Valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa ei uudistuksen yhteydessä muuteta. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä toteutetaan kuntien ohjaus- ja seurantajärjestelmien uudistus ja niihin liittyvä normien purku.

Kattavan ja eri puolilla maata pitkälti samantasoiset palvelut takaavan palvelujärjestelmän tultua rakennetuksi on valtionosuusjärjestelmän tavoitteita tarkistettava julkisen hallinnon kehittämislinjojen mukaisesti. Valtionosuusjärjestelmää onkin rationalisoitu edellä mainittujen hallinnon kehittämisen periaatteiden mukaisesti. Tehdyt uudistukset ovat olleet oikean suuntaisia, mutta ne eivät nykyisessä tilanteessa ole riittäviä.

Tavoitteena voidaan pitää sellaista järjestelmää, joka takaisi riittävät palvelut kaikille niitä tarvitseville, mutta olisi samalla taloudellinen ja tehokas sekä mahdollistaisi kunnille laajan toimintavapauden ja olisi hallinnollisesti yksinkertainen.

Todellisiin kustannuksiin perustuva ja tehtäviin sidottu valtionosuus ei kaikissa tapauksissa kannusta kuntia ja kuntainliittoja taloudelliseen ja tehokkaaseen toimintaan, koska syntyvistä lisäkustannuksista ne joutuvat vastaamaan ainoastaan osittain. Valtionosuuden tulisikin määräytyä siten, että yksittäisen kunnan kustannustekijät eivät vaikuttaisi valtionosuuteen. Toiminnan tarpeellisuus ja tuloksellisuus nousisivat tällöin huomattavasti nykyistä tärkeämmiksi tekijöiksi.

Kustannustietoisen ja tuloksellisen toiminnan edellytyksenä on myös se, että kunnat voivat järjestää toiminnan paikallisten olosuhteiden mukaisesti.

Kuntien toimintaa on tarvinnut aikaisemmin ohjata myös sen vuoksi, että henkilökunta on ollut kunnissa varsin eri tasoista. Tällä hetkellä kuntien henkilökunta on ammattitaitoista kohentuneen koulutuksen myötä.

Valtionosuuden suuruuden määrittely kunta- ja kuntainliittokohtaisesti on perinteisesti edellyttänyt runsaasti kustannusten selvittelyä ja eri viranomaisten päätöksiä, mikä suurelta osin on johtunut siitä, että valtionosuus määräytyy prosentuaalisena osuutena valtionosuuteen oikeuttavista menoista. Usein tämän seikan selvittämiseksi on jouduttu pieniäkin rahasummia selvittelemään yksityiskohtaisesti ennenkuin koko valtionosuus on voitu lopullisesti myöntää. Hallinnollinen työ on aiheuttanut lisäkustannuksia, joka osaltaan saattaa alentaa varsi-

naisen toiminnan tehokkuutta. Jotta varsinainen palvelujen järjestäminen ja niiden toimivuus muodostuisivat kaikin osin keskeisiksi, tulisi tähän toimintaan vaikuttava valtionosuuksia koskeva hallintomenettely muuttaa mahdollisimman yksinkertaiseksi. Mikäli valtionosuus määräytyy laskennallisesti tiettyä laskentayksikköä kohden, voidaan kunta- ja kuntainliittokohtaisesta kustannusten yksityiskohtaisesta tarkistuksesta luopua. Tämä keventää huomattavasti valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon hallinnollista järjestelmää.

Valtionosuustehtävissä ja niiden rahoituksessa on kysymys kahden julkisen sektorin välisestä työnjaosta ja rahoituksen jakaantumisesta. Nykyaikainen hallinnon järjestäminen ei enää edellytä yksityiskohtaista kuntien valvontaa. Kahden julkisen sektorin väliset suhteet tulee järjestää hallinnollisesti huomattavasti yksinkertaisemmin ja joustavammin sekä selkeämmin kuin nykyisin. Myös vastuunjakoa päätöksenteosta tulee selkeyttää. Lopullinen kustannusvastuu tulee olla sillä taholla, joka tekee päätökset toiminnan toteuttamisesta.

Valtion ja kuntien välistä työnjakoa ja vastuunjakoa on pyritty selkeyttämään monilla hankkeilla. Näistä mainittakoon normien purkaminen, joka johti sittemmin normien antoa koskevaan lakiin viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä (573/89).

Ehkä mittavin kuntien itsehallintoa korostava ja laajentava uudistus on ollut sisäasiainministeriön yhteyteen perustettu kuntien itsehallintoprojekti, jonka merkittävin osa-alue on ollut vapaakuntakokeilu.

Kuntien toiminnallista liikkumavaraa etsittäessä on useasti törmätty siihen seikkaan, että kuntien toimintaa koskevat säännökset liittyvät tavalla tai toisella kunnan valtionosuuden määräytymiseen. Näin on havaittu ehdottoman välttämättömäksi uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmää siten, että kuntien ohjausta ja kustannusten seurantaa voidaan keventää ilman, että sillä on vaikutuksia kuntien valtionosuuksien määrään.

Laskennallisiin, yleisiin valtionosuuksiin siirtyminen sekä normijärjestelmän keventäminen nyt ehdotetulla tavalla on sopusoinnussa myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan kanssa. Mainitun peruskirjan säännösten mukaan paikallisviranomaisilta ei tulisi evätä oikeutta päättää omien voimavarojensa käytöstä ja paikallisviranomaisen käytössä olevien voimavarojen tulisi vastata sen suoritettavaksi annettuja tehtäviä. Paikallisviranomaisille myönnettäviä taloudellisia tukia ei tule, mikäli mahdollista, sitoa määrättyjen hankkeiden rahoittamiseen. Taloudellisen tuen myöntäminen ei saa poistaa paikallisviranomaisten periaatteellista harkintavapautta tehdä toimintaansa koskevia päätöksiä toimivaltansa rajoissa.

4. Uudistusehdotus

Uudistuksen keskeisimmät periaatteet ovat: laskennallisuus kuntakohtaisissa määräytymisperusteissa, valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttäminen ja kuntien toiminnallisen liikkumavapauden laajentaminen.

Jotta kunnalla olisi nykyistä suurempi mahdollisuus päättää asukkaiden tarvitsemien palvelujen järjestämistavasta, tässä esityksessä ehdotetaan käyttökustannusten valtionosuuden saajaksi kuntaa. Kuntainliitot saisivat järjestämäänsä toimintaan valtionosuuden kuntien niille suorittamissa maksuosuuksissa, jotka määräytyvät kuntainliiton jäsenyyden ja palvelujen käytön perusteella. Valtionosuuksien maksaminen kokonaisuudessaan kunnille helpottaisi myös valtionosuuksien määrittelemistä laskennalliseksi.

Tässä esityksessä käsitellään käyttötalouteen myönnettäviä valtionosuuksia, jotka määräytyisivät pääasiassa laskennallisin perustein.

Valtionosuudet jakaantuisivat tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin ja tehtävistä riippumattomiin valtionosuuksiin. Ensiksi mainittuja ovat valtionosuudet, joita myönnetään opetus- ja kulttuuritoimeen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Tehtävistä riippumattomia valtionosuuksia ovat yleinen valtionosuus ja rahoitusavustukset. Rahoitusavustukset muodostuisivat kunnalle myönnettävästä verotulojen täydennyksestä ja harkinnanvaraisesta avustuksesta.

Eri tukimuotojen voidaan arvioida koelaskelmien perusteella jakaantuvan siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien osuus on 47 prosenttia, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien 36 prosenttia ja tehtävistä riippumattomien valtionosuuksien osuus 17 prosenttia.

Kuntien välisiä taloudellisia eroja tasattaisiin sekä kantokykyluokitukseen perustuvilla tehtäväkohtaisilla valtionosuuksilla että verotulojen täydennyksellä ja yleisellä valtionosuudella.

Laskennalliselle valtionosuusjärjestelmälle tulee asettaa joitakin ehtoja, jotta kuntien valtionosuudet pystyttäisiin määrittelemään

vuosittain mahdollisimman yksinkertaisesti. Tiedot tulisi saada säännönmukaisesti yleisesti kerättävistä tilastoista kaikkia kuntia koskevina. Kuntien kannalta olisi tärkeätä, että määräytymisperusteiden arvo ei yleensä muutu voimakkaasti vuosittain esimerkiksi hallinnollisten päätösten takia. Kunnan ei myöskään tule voida itse vaikuttaa valtionosuuden määräytymisperusteeseen.

Määräytymisperusteet on hallinnonaloittain pyritty määrittelemään siten, että ne kuvaavat asianomaisen hallinnonalan palvelujen tarvetta ja kustannuskehitystä tai kunnan valtiontuen tarvetta yleensä. Opetus- ja kulttuuritoimessa valtionosuuksien kohdentamiseen kunnille käytetään toiminnan laajuutta kuvaavia tunnuslukuja kuten oppilasmäärää, opetustuntimäärää, kunnan asukasmäärää ja laitoksen henkilötyövuosimäärää. Opetustoimen valtionosuuden perusteena olevia laskennallisia yksikköhintoja porrastetaan kunnan asutuksen, kouluverkon rakenteen, tuntikehyksen sekä kielisuhteiden perusteella. Kulttuuritoimessa kirjaston laskennallisia yksikköhintoja porrastetaan kunnan asutusrakenteen perusteella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaa parhaiten kunnan asukasmäärä ja ikärakenne. Sosiaalihuollossa palvelujen tarvetta kuvaa myös asukkaiden tulotaso ja muut toimeentuloon liittyvät tekijät. Terveydenhuollossa vastaava tekijä on sairastavuus. Valtionosuuden kohdentamisessa näitä kuvataan työttömyydellä ja ikävakioidulla kuolleisuudella. Palvelujen tuottamisesta aiheutuvia tavanomaisia suurempia kustannuksia kuvataan sosiaali- ja terveydenhuollossa kunnan asukastiheydellä ja pinta-alalla.

Määräytymisperusteita selostetaan tarkemmin opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmien uudistusesityksissä.

Opetustoimessa ja sosiaali- ja terveydenhuollossa käyttökustannusten valtionosuutta porrastetaan kunnan kantokykyluokan perusteella kantokykyluokissa 6—10. Perustamiskustannusten osalta porrastus ulottuu kantokykyluokkiin 1—10.

Verotulojen täydennys porrastetaan asukastiheyden tai saaristoisuuden perusteella.

Yleinen valtionosuus määrätään kunnan asukasluvun perusteella ja porrastetaan kantokykyluokituksen perusteella luokissa 1—5. Kuntakohtaisessa markkamäärässä otetaan lisäksi huomioon kunnan asukastiheys, pinta-ala, saaristoisuus ja kielisuhteet sekä asukasluvun väheneminen. Saaristo-osakuntien valtion tuen järjestäminen on erikseen selvitettävänä saaristolain muutoksen yhteydessä. Valtionosuuksien laskennallisten perusteiden käyttöönotto merkitsee muutoksia kuntakohtaisissa valtionosuuksissa, jotka koelaskelmien perusteella voivat joidenkin kuntien kohdalla olla huomattaviakin. Tämän vuoksi on perusteltua, että niissä tapauksissa, joissa nykyisten valtionosuuksien ja laskennallisten määräytymisperusteiden mukaisten valtionosuuksien poikkeama on huomattava, yleistä valtionosuutta tasataan siten, että se on laskennallista pienempi niissä kunnissa, joille uudistus muuten merkitsisi valtionosuuksien huomattavaa lisäystä ja vastaavasti valtionosuudet eivät vähene laskentaperusteiden osoittamalla tavalla kunnissa, joille uudistus merkitsisi valtionosuuksien vähennystä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetustoimen ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin sekä yleiseen valtionosuuteen sovellettaisiin kuntien kantokykyluokitusta. Kantokykyluokituksen määräytymisperusteet on tarkoitus selvittää erikseen. Tarkoituksena on muuttaa ne sellaisiksi, että ne vastaavat ehdotetun järjestelmän vaatimuksia. Uuden järjestelmän ensimmäisenä vuotena (1993) on kuitenkin tarkoituksenmukaista pitää kuntien kantokykyluokat vuoden 1992 tasolla.

Valtionosuuden määräytyminen erityyppisiä mittayksikköjä kohden laskennallisesti merkitsee sitä, että kuntakohtaista tiukkaa menosidonnaisuutta ei enää olisi. Kuntien palvelutuotannon jatkuvan kehittymisen takaamiseksi on kuitenkin tärkeätä, että valtionosuus koko maan tasolla kuitenkin seuraa kustannusten kehittymistä. Sen takia valtion tulisi edelleen vastata samansuuruisesta osuudesta valtionosuustehtävien kustannuksista. Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon olisi siten pysyttävä vakaana.

Koko valtakunnan tasolla määräytyvät valtionosuuden markkamäärät asukasta tai muuta mittayksikköä kohden vahvistettaisiin kunakin vuonna valtion talousarviossa seuraavaa varainhoitovuotta varten. Tällöin otettaisiin huomioon asianomaisissa tehtävissä tapahtuva määrällinen muutos, jota voidaan mitata esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa henkilökunnan kokonaismäärällä maassa tai etuuksien korottamisesta aiheutuvilla menolisäyksillä. Järjestelmä edellyttäisi myös muita toimin-

taa kuvaavien mittareiden kehittämistä tehtävien määrällisen muutoksen ja siitä aiheutuvien kustannusten arvioimiseksi.

Valtionosuuksien pitämiseksi mahdollisimman hyvin ajan tasalla niiden koko maan keskiarvoja tarkistettaisiin varainhoitovuoden aikana ja sen jälkeen.

Sen selvittämiseksi, miten valtionosuudet ja sen piiriin kuuluvat kustannukset koko maan tasolla ovat kehittyneet pidemmällä aikavälillä, ja valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon vakaana pitämiseksi tehtäisiin kolmen vuoden välein valtion ja kuntien yhteinen selvitys. Mikäli tällöin havaitaan valtionosuuksien ja kustannusten kehittyneen eri tavoin, korjattaisiin valtionosuuksia vastaamaan kustannuksia. Kustannustenjakotarkastelu tehtäisiin hallinnonaloittain siten, että valtionosuudet ja kustannukset selvitetään erikseen sosiaali- ja terveydenhuollossa ja erikseen opetustoimessa. Mikäli kustannustenjako on muuttunut, tarkistetaan keskimääräisiä valtionosuuksia tai niiden perusteena olevia laskennallisia yksikköhintoja siten, että kustannustenjako palautuu uudistusta edeltävälle tasolle. Tarkistukset otetaan huomioon myös yleisessä valtionosuudessa.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako sidottaisiin vuonna 1992 vallinneeseen tasoon. Vuonna 1993 tehtäisiin selvitys valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta vuonna 1992 sen jälkeen, kun kuntien tilinpäätöstiedot ovat valmistuneet. Valtion ja kuntien yhteisessä neuvottelussa todettaisiin tällöin hallinnonaloittainen kustannustenjako ottaen huomioon siirrot yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen.

Laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään liittyy kiinteästi kuntien ja kuntainliittojen toiminnallisen vapauden laajentaminen. Toiminnan järjestämistapojen sopeuttaminen paikallisiin olosuhteisiin antaa koko julkiselle taloudelle rationalisointihyötyjä. Tämän vuoksi valtionosuustehtäviä sääteleviä erityislakien säännöksiä esitetään tässä yhteydessä kevennettäväksi. Muutosesitykset ilmenevät opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmien uudistusesityksistä. Toimintaa koskevien säännösten uudelleenarviointia jatketaan. Samalla tarkistetaan niin sanottujen pienten valtionosuuksien piiriin kuuluvien tehtävien toimintaa koskevat säännökset.

5. Asian valmistelu

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistukseksi on tehty useita ehdotuksia. Sisäasiainministeriön yhteydessä toimiva kunnallistalouden neuvottelukunta julkaisi vuonna 1976 mietinnön Kuntien valtionosuus- ja -avustusjärjestelmän kehittäminen; I Järjestelmän yleiset perusteet (komiteanmietintö 1976:24). Tämän mietinnön jatkotyönä valmisteltiin yksityiskohtainen ehdotus valtionosuus- ja valtionavustusjärjestelmän kokonaisuudistukseksi (Kuntien valtionosuus- ja -avustusjärjestelmän kehittäminen; II Ehdotus valtionosuus- ja -avustusjärjestelmän uudistamiseksi, komiteanmietintö 1982:66).

Tämän jälkeen valtionosuusjärjestelmiä on uudistettu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetusministeriön hallinnonaloilla. Lisäksi niin sanottuja pieniä valtionosuuksia on yhdistetty yleiseksi valtionosuudeksi.

Valtioneuvosto asetti tammikuussa 1989 selvitysmiehen tekemään ehdotuksen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistukseksi laskennallisilla perusteilla. Selvitysmies sai ehdotuksensa valmiiksi 7 päivänä joulukuuta 1989 (Selvitysmies Teemu Hiltusen ehdotus valtionapujärjestelmän uudistamisesta, komiteanmietintö 1989:56).

Valtioneuvoston kanslia asetti 10 päivänä huhtikuuta 1990 työryhmän valmistelemaan valtioneuvoston käsittelyä varten ehdotukset kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisen periaatteista, niistä kysymyksistä, jotka periaatteiden määrittelyä seuraavassa lainvalmistelussa vaativat vielä erityistä selvittämistä, lainvalmistelun organisointitavasta sekä uudistuksen aikataulusta. Tämä valtionosuusuudistuksen jatkoa valmisteleva työryhmä sai ehdotuksensa valmiiksi 7 päivänä kesäkuuta 1990.

Viimeksi mainitun työryhmän ehdotusten perusteella valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kuntien valtionosuusuudistuksesta 28 päivänä kesäkuuta 1990.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanemiseksi valtioneuvoston kanslia asetti 29 päivänä kesäkuuta 1990 johtoryhmän valmistelemaan valtionosuusjärjestelmien kokonaisuudistusta. Johtoryhmän koordinoimana valmisteltiin hallituksen esitykset, jotka jätettiin valtioneuvoston kanslialle 26 päivänä marraskuuta 1990. Esitykset olivat esillä hallituksen

raha-asiainvaliokunnan käsittelyssä 5 päivänä joulukuuta 1990, jolloin todettiin, että niitä ei anneta eduskunnalle.

Valtioneuvoston kanslia asetti 9 päivänä tammikuuta 1991 johtoryhmän viimeistelemään kuntien valtionosuuksia koskevien lakiehdotusten kokonaisuutta ja laskentaperusteita sekä valmistelemaan tarpeellisen normien purun. Tämä johtoryhmä sai ehdotuksensa valmiiksi 25 päivänä huhtikuuta 1991.

Kuntien keskusjärjestöt ja valtion asianomaiset viranomaiset ovat kiinteästi olleet mukana uudistuksen valmistelussa. Muita intressitahoja on kuultu 22 päivänä marraskuuta 1990 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa silloisten esitysten johdosta. Tilaisuuteen otti osaa yhteensä 49 viranomaisen ja yhteisön edustajaa.

Valtioneuvoston kanslia asetti 23 päivänä toukokuuta 1991 kuntien valtionosuusuudistuksen valmistelun jatkamista varten johtoryhmän. Johtoryhmä, jossa olivat mukana myös kuntien keskusjärjestöt, sai ehdotuksensa valmiiksi 15 päivänä elokuuta 1991. Nyt annettavat hallituksen esitykset on valmisteltu tämän johtoryhmän esityksen mukaisesti.

6. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen ehdotetulla tavalla aiheuttaisi huomattavia vaikutuksia sekä valtionhallinnossa että kunnissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alalla suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen aiheuttamat muutokset perustuisivat suurelta osin suunnittelujärjestelmässä tapahtuviin muutoksiin. Valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta huolehtisivat sosiaali- ja terveysministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö. Ministeriöiden alaisiin keskusvirastoihin uudistuksella ei olisi vaikutuksia. Sosiaalihallituksen ja lääkintöhallituksen tultua lakkautetuiksi ja sosiaali- ja terveyshallituksen perustetuksi 1 päivänä maaliskuuta 1991 siirrettiin keskusvirastoilta pois viimeisetkin niillä olleet suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmään liittyvät välittömät tehtävät. Ehdotettu uudistus merkitsisi lääninhallituksissa työtehtävien olennaista vähentymistä. Lääninhallitukset vahvistavat nykyisin kuntien ja kuntainliittojen toteuttamissuunnitelmat ja tekevät näitä koskevat valtionosuuspäätökset. Esityksen mukaan sekä toteuttamissuunnitelmat että käyttökustannusten valtionosuusselvitykset jäisivät pois.

Opetustoimessa valtionosuusuudistuksen jälkeen valtionapuviranomaisina toimisivat opetusministeriö ja tarvittaessa myös lääninhallitukset. Ammattikasvatushallituksen ja kouluhallituksen tilalle 1 päivänä huhtikuuta 1991 perustettu opetushallitus ei enää valtionosuusuudistuksen voimaan tullessa olisi uudistuksen piiriin kuuluvissa toiminnoissa valtionapuviranomainen, lukuunottamatta vanhojen valtionosuuksien edellyttämää siirtymäkautta. Opetushallitus tulisi kuitenkin toistaiseksi olemaan valtionapuviranomaisena niissä asioissa, jotka jäävät valtionosuusuudistuksen ulkopuolelle. Sille tulisi myös uuteen valtionosuusjärjestelmään liittyviä kehittämis-, valmistelu- sekä tutkimus- ja seurantatehtäviä. Käyttökustannusten ja perustamiskustannusten valtionosuusuudistus vähentäisi merkittävästi valtionosuustehtäviä opetusministeriön hallinnonalalla.

Valtionosuuksien määräytyessä laskennallisesti tulisi ministeriöille uutena tehtävänä kuntakohtaisen laskennallisen valtionosuuden perusteena olevien valtionosuuden asukaskohtaisten markkamäärien vuotuisten muutosten selvittäminen. Tämä edellyttäisi aikaisempaa tarkempaa selvitystyötä mahdollisten uusien tehtävien aiheuttamista kustannuksista, jotka tulee ottaa huomioon vahvistettaessa ja tarkistettaessa valtionosuuksia.

Valtionhallinnossa arvioidaan valtionosuustehtävistä vapautuvan noin 200 henkilötyövuotta vastaava työpanos.

Kuntien ja kuntainliittojen näkökulmasta ehdotettu valtionosuusjärjestelmä uudistaisi täydellisesti nykyiset toimintatavat. Laskentaperusteiden yksinkertaistuminen helpottaisi kunnissa tehtävää selvitystyötä kuten valtiollakin. Kunnallishallinnossa vapautuvaa työpanosta on vaikea arvioida, koska siellä valtionosuushallintoon liittyvät työtehtävät ovat useimmiten osana tiettyä tointa tai virkaa. Järjestelmän uudistuessa olisikin useimmiten kysymys henkilöstön työpanoksen uudelleen suuntaamisesta. Hallinnollisista työtehtävistä vapautuva työpanos voitaisiin kohdentaa asianomaisen hallinnonalan varsinaiseen toimintaan. Henkilökunnan määrään uudistuksella tuskin olisi suurtakaan merkitystä kunnissa ja kuntainliitoissa.

7. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Valtionosuusuudistuksessa pidetään valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ennallaan ja vakaana. Koelaskelmien mukaan rahoitusosuudet pysyisivätkin ennallaan. Uudistuksella ei siten olisi vaikutusta valtionosuuksien kokonaismäärään.

Koelaskelmat on tehty vuosien 1988 ja 1989 tietojen perusteella. Uudistuksen vaikutukset vuoteen 2000 on jäljempänä olevissa taulukoissa arvioitu vuoden 1989 tasossa. Lopulliset laskelmat tasauskertoimen määrittelemiseksi tehdään vuosien 1988-1990 perusteella vuoden 1992 keväällä. Kunnat on ryhmitelty koelaskelmissa vuodelle 1991 toimitetun kantokykyluokituksen mukaisesti. Vertailutietojen valtionosuusasteikkoina on käytetty opetustoimessa vuonna 1988 voimassa ollutta asteikkoa ja sosiaali- ja terveydenhuollossa vuonna 1989—1991 käytössä ollutta asteikkoa.

Valtionosuuksien hallinnonaloittaiset siirtymät ovat vuoden 1989 tasossa seuraavat: opetusministeriön hallinnonalalta siirtyy yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen 1,8 miljardia markkaa ja sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalta 2,6 miljardia markkaa eli yhteensä 4,4 miljardia markkaa. Verotulojen täydennys kasvaa siirtojen johdosta 1,4 miljardilla markalla ja yleinen valtionosuus 3,0 miljardilla markalla.

Järjestelmän muutoksen vaikutuksia voidaan tarkastella yleiseen valtionosuuteen yhdistetyn tasauksen siirtymäkauden jälkeen vuonna 2000. Valtionosuuksien muutokset ovat kantokykyluokittain seuraavat:

Taulukko 1: *Valtionosuusuudistuksen vaikutus kantokykyluokittain*

Kantokykyluokka v. 1991	Muutos yht. 1993—2000, mk/as
1	—25
2	46
3	81
4	—24
5	—14
6	—33
7	118
8	1
9	—45
10	—168
Yht.	—20

Järjestelmän uudistus merkitsee valtionosuuksien lisääntymistä kantokykyluokissa kaksi, kolme, seitsemän ja kahdeksan. Suurin lisäys asukasta kohden tulee seitsemänteen kantokykyluokkaan. Kahden ylimmän, yhdeksännen ja kymmenennen kantokykyluokan kuntien valtionosuudet vähenisivät eniten.

Lääneittäin muutokset asukasta kohden laskettuna käyvät ilmi taulukosta 2.

Taulukko 2: *Valtionosuusuudistuksen vaikutus lääneittäin*

Lääni	Muutos yht. 1993—2000, mk/as
Uudenmaan	—96
Turun ja Porin	61
Hämeen	107
Kymen	208
Mikkelin	124
Pohjois-Karjalan	—145
Kuopion	—190
Keski-Suomen	—158
Vaasan	53
Oulun	—156
Lapin	—183
Yht.	—20

Eniten valtionosuudet lisääntyisivät Kymen läänissä 208 markkaa asukasta kohden. Suurin alennus asukasta kohden on Kuopion läänissä 190 markkaa asukasta kohden. Oulun ja Lapin läänin valtionosuuksien väheneminen johtuu ennen kaikkea läänin kaupunkikuntien valtionosuuksien vähenemisestä.

Uudistuksessa useammassa kunnassa valtionosuudet lisääntyisivät kuin vähenisivät. 27 kunnassa valtionosuuksien kokonaismäärän muutos olisi pienempi kuin +/—0,75 penniä/äyri vuonna 2000 vuoteen 1993 verrattuna. Vain 13 kunnassa valtionosuuksien väheneminen olisi suurempi kuin 1,25 penniä/äyri.

Laskelmat alue- ja kuntakohtaisista muutoksista perustuvat kahden vuoden toimintaa kuvaaviin tekijöihin. Tasauksen suuruuden määrittelemiseksi kuntakohtaisesti on laskelmat tehtävä vielä vuodelta 1990. Tällöin vasta nähdään uudistuksen lopulliset vaikutukset.

Taulukko 3: *Kuntien lukumäärä läänin ja muutoksen mukaan*

Lääni	Muutos yht. 1993—2000, penniä/äyri Alle —1.25	-1.25— —0.75	-0.75— —0.25	-0.25— 0.25	0.25— 0.75	0.75— 1.25	Yli 1.25	Yht.
Uudenmaan	0	2	9	14	8	6	0	39
Turun ja Porin ...	1	9	6	17	40	21	0	94
Hämeen	0	4	6	15	19	5	0	49
Kymen	0	0	0	7	8	12	0	27
Mikkelin	1	2	2	8	7	9	0	29
Pohjois-Karjalan ..	1	6	3	6	1	1	1	19
Kuopion	0	8	5	3	6	2	0	24
Keski-Suomen	1	7	7	6	6	4	1	32
Vaasan	3	7	9	11	10	16	1	57
Oulun	6	13	10	9	9	5	0	52
Lapin	0	10	1	2	2	7	0	22
Yht.	13	68	58	98	116	88	3	444

Kunnissa, joissa valtionosuuksien muutos olisi pienempi kuin +/— 0,75 penniä/äyri, on asukkaista noin 80 prosenttia.

Taulukko 4: *Asukasluku, 1000 asukasta, kantokykyluokan ja muutoksen mukaan*

Kantokyky-luokka	Muutos yht. 1993—2000, penniä/äyri Alle —1.25	-1.25— —0.75	-0.75— —0.25	-0.25— 0.25	0.25— 0.75	0.75— 1.25	Yli 1.25	Yht.
1	27	146	112	86	121	133	8	633
2	2	119	48	116	72	174	0	531
3	0	38	19	93	89	73	0	312
4	0	107	84	119	118	62	0	490
5	0	80	81	309	172	18	0	659
6	0	0	284	201	239	0	0	725
7	0	0	20	83	162	0	0	265
8	0	0	160	249	54	0	0	463
9	0	0	0	151	36	0	0	187
10	0	0	490	0	176	0	0	666
Yht.	29	490	1 298	1 407	1 238	460	8	4930
% kaikista asukk.	0.6	9.9	26.3	28.5	25.1	9.3	0.2	100

Kahden alimman kantokykyluokan 238 kunnasta 113 kunnassa valtionosuuksien muutos olisi pienempi kuin +/— 0,75 penniä/äyri. Alimpien kantokykyluokkien kunnista 66 olisi sellaista, joissa valtionosuudet vähenisivät enemmän kuin 0,75 penniä/äyri. 58 kunnassa valtionosuuksien lisäys olisi vastaavaa rajaa suurempi.

Taulukko 5: *Kuntien lukumäärä kantokykyluokan ja muutoksen mukaan*

Kantokyky-luokka	Muutos yht. 1993—2000, penniä/äyri Alle —1.25	-1.25— —0.75	-0.75— —0.25	-0.25— 0.25	0.25— 0.75	0.75— 1.25	Yli 1.25	Yht.
1	12	35	22	22	26	25	3	145
2	1	19	11	18	14	30	0	93
3	0	6	4	11	17	17	0	55
4	0	7	9	14	18	14	0	62
5	0	1	3	15	13	2	0	34
6	0	0	6	8	13	0	0	27
7	0	0	1	5	9	0	0	15
8	0	0	1	4	2	0	0	7
9	0	0	0	1	2	0	0	3
10	0	0	1	0	2	0	0	3
Yht.	13	68	58	98	116	88	3	444

Niistä 267 kunnasta, joissa veroäyrin hinta on 17,50 penniä tai korkeampi, 136 kunnassa valtionosuuksien muutos olisi pienempi kuin +/— 0,75 penniä/äyri. Korkean veroäyrin kunnista 70:ssä valtionosuuksien vähennys olisi suurempi kuin 0,75 penniä/äyri ja 61 kunnassa valtionosuuksien lisäys vastaavaa rajaa suurempi.

Taulukko 6: *Kuntien lukumäärä veroäyrin hinnan ja muutoksen mukaan*

Veroäyrin hinta v. 1991	Muutos yht. 1993—200, penniä/äyri alle —1.25	-1.25— —0.75	-0.75— —0.25	-0.25— 0.25	0.25— 0.75	0.75— 1.25	Yli 1.25	Yht.
15.00 tai alle	0	0	1	0	1	0	0	2
15.25—16.00	0	0	2	3	14	1	0	20
16.25—16.50	0	0	2	15	17	4	0	38
16.75—17.25	1	10	13	33	35	25	0	117
17.50—18.00	6	47	37	42	44	51	2	229
18.25—18.50	6	8	2	5	5	5	1	32
18.75— tai yli	0	3	1	0	0	2	0	6
Yht.	13	68	58	98	116	88	3	444

Niistä 215 kunnasta, joissa asukasluku on alle 5000 asukasta, 107 kunnassa valtionosuuksien muutos olisi pienempi kuin +/— 0,75 penniä/äyri. Asukasluvultaan pienistä kunnista 54 kunnassa valtionosuuksien vähennys olisi suurempi kuin 0,75 penniä/äyri ja 50 kunnassa valtionosuuksien lisäys vastaavaa rajaa suurempi.

Taulukko 7: *Kuntien lukumäärä asukasluvun ja muutoksen mukaan*

Asukasluku v. 1989	Muutos yht. 1993—200, penniä/äyri alle —1.25	-1.25— —0.75	-0.75— —0.25	-0.25— 0.25	0.25— 0.75	0.75— 1.25	Yli 1.25	Yht.
Alle 1 501	2	7	7	5	7	6	1	35
1 501—2 500	6	10	6	10	14	19	0	65
2 501—5 000	5	24	15	20	23	26	2	115
5 001—7 500	0	10	6	18	20	16	0	70
7 501—10 000	0	8	8	14	12	9	0	51
10 001—15 000	0	3	5	12	14	11	0	45
15 001—25 000	0	3	2	7	18	1	0	31
25 001—50 000	0	2	4	6	7	0	0	19
50 001—	0	0	2	2	1	0	0	5
Yht.	13	68	58	98	116	88	3	444

Kahden vuoden koelaskelmien mukaan valtionosuuksien tasaus jäisi voimaan 143 kunnalle vuoden 2000 jälkeenkin. Tasaus lisäisi yleisen valtionosuuden määrää 61 kunnassa ja vähentäisi sitä 82 kunnassa. Täten määräytymisperusteiden mukainen valtionosuus toteutuisi 301 kunnassa.

Vuonna 2000 tasaukseen käytetään uudistukseen sisältyvien valtionosuuksien määrästä noin 1/2 prosenttia.

Valtionosuusuudistuksen kuntakohtaisiin tuloksiin vaikuttaa myös verotulojen täydennyksen muutokset. Ne riippuvat koko maan keskimääräisen veroäyrimäärän muutoksista ja kuntakohtaisten äyrimäärien kehittymisestä. Näistä ei ole tehty arvioita eikä siten verotulojen täydennyksen kuntakohtaista kehitystä ole arvioitu vertailtaessa vuoden 2000 tilannetta.

8. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan eduskunnalle esitys opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta sekä esitys sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Esityksis-

sä ehdotetaan valtionosuuksien uudistamista samojen lähtökohtien mukaisesti. Kaikissa valtionosuusjärjestelmissä valtionosuudet määräytyisivät laskennallisesti ja ne suoritettaisiin pääsääntöisesti suoraan kunnille. Samoin ehdotetaan lukuisia muutoksia opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa sääntelevään lainsäädäntöön.

Esitys on laadittu siten, että se tulee käsitellä yhdessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevien esitysten kanssa, koska tämän esityksen eräitä säännöksiä sovellettaisiin mainittujen esitysten mukaisissa valtionosuusjärjestelmissä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kuntien valtionosuuslaki

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §. *Soveltamisala.* Lain piiriin tulisi voimassa olevan kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain mukainen yleinen valtionosuus sekä verotulojen täydennys ja harkinnanvarainen avustus. Valtionosuusuudistukseen liittyvänä uutena yleisen valtionosuuden osana lain piiriin tulisi valtion yleinen taloudellinen tuki ja yleisen valtionosuuden tasauserä kunnille. Tätä lakia on tarkoitus soveltaa kunnille maksettavaan yleiseen valtionosuuteen sekä rahoitusavustuksiin ilman poikkeuksia.

Laissa olisi säännöksiä, joita sovellettaisiin myös opetus- ja kulttuuritoimeen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon myönnettäviin tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin. Tämän lain säännöksiä sovellettaisiin tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin vain, jos mainituissa laeissa niin säädettäisiin.

2 §. *Määritelmiä.* Koska tässä laissa on ehdotettu otettavaksi käyttöön voimassa olevasta lainsäädännöstä jossain määrin poikkeavia ja uusia käsitteitä, on lakiehdotuksessa katsottu tarpeelliseksi määritellä eräät keskeiset käsitteet.

Valtionosuudella tarkoitettaisiin tässä laissa paitsi kunnalle tämän lain perusteella myönnettävää yleistä valtionosuutta myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain perusteella myönnettäviä tehtäväkohtaisia valtionosuuksia. Valtionosuudella tarkoitettaisiin siten valtiolta kunnalle lain perusteella tulevaa suoritusta.

Yleinen valtionosuus muodostuisi yleisen valtionosuuden tasauksesta ja perusosasta. Yleisen valtionosuuden tasauksen tarkoituksena olisi järjestelmän muutoksesta aiheutuvien kunnan taloudellisten vaikutusten lieventäminen. Yleisen valtionosuuden perusosa muodostuisi kahdesta osasta. Taloudelliselta merkitykseltään suuremman osan muodostaisi yleinen taloudellinen tuki, joka vastaisi sitä valtionosuuden osaa, joka valtionosuusuudistuksen yhteydessä siirrettäisiin tehtäväkohtaisista valtionosuuksista yleiseen valtionosuuteen. Toisen osan muodostaisi valtionosuus sellaisten laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen, joiden valtionosuusperusteita koskevissa säännöksissä on viitattu yleisestä valtionosuudesta annettuihin säännöksiin. Nykyisin yhdessätoista laissa viitataan voimassa olevaan lakiin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista. Lait ovat seuraavat:

1) laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista, 3 §:n 1 momentti (1275/88);

2) laki yleisestä oikeusaputoiminnasta, 22 § (1274/88);

3) laki maatalouslautakunnista, 5 § (1276/88);

4) laki maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta, 7 § (1277/88);

5) laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa, 9 § (1279/88);

6) laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa, 2 § (1280/88);

7) laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista, 24 § (1283/88);

8) laki pienyrittäjän vuosilomarahasta, 12 §:n 2 momentti (1284/88);

9) asumistukilaki, 17 § (1282/88);

10) laki kunnalle suoritettavasta katumaksusta, 13 §, (1278/88); sekä

11) rakennuslaki, 24, 115 ja 137 § (1281/88)

Ehdotetun lain voimaantulosäännöksen mukaan kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annettu laki kumottaisiin.

Rahoitusavustuksella tarkoitettaisiin verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta. Verotulojen täydennykseen kunta olisi oikeutettu tässä laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Harkinnanvaraista avustusta kunta voisi tässä laissa säädetyissä tapauksissa saada valtionapuviranomaisen harkinnan mukaan.

Tehtäväkohtaisilla valtionosuuksilla tarkoitettaisiin tässä laissa käyttökustannusten valtionosuuksia, jotka myönnettäisiin opetus- ja kulttuuritoimeen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Valtionosuudet eivät olisi kuitenkaan määrätarkoitukseen osoitettuja. Yleisen valtionosuuden piiriin kuuluvien tehtävien hoitamiseen suoritettavaa valtionosuutta ei tässä laissa pidettäisi tehtäväkohtaisena valtionosuutena.

Valtionosuustehtäviä olisivat kaikki ne tehtävät, joihin tämän lain perusteella myönnettäisiin yleistä valtionosuutta tai opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain perusteella tehtäväkohtaista valtionosuutta.

2 luku

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako

3 §. *Keskimääräisten markkamäärien vahvistamisperusteet.* Valtionosuuksien ja niiden määräämisen perusteena olevat keskimääräiset markkamäärät vahvistettaisiin vuosittain valtion talousarvioesityksen antamisen jälkeen seuraavalle varainhoitovuodelle. Valtionosuuksien keskimääräiset markkamäärät vahvistettaisiin määräytymisyksikköä kohden. Valtionosuuden vahvistamis- ja tarkistamisperusteet säädettäisiin jokaiselle valtionosuudelle erikseen. Yleisen valtionosuuden määräytymisperusteista säädettäisiin tässä laissa. Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon osalta niistä säädettäisiin erityislaeissa.

Keskimääräisiä markkamääriä vahvistettaessa käytettäisiin perusteena valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutoksista aiheutunutta kustannusten muutosta sekä kustannustason muutosta, joka jakaantuisi hintatason muutokseen ja palkkaustason muutokseen.

Valtionosuuksien markkamäärien pitämiseksi ajantasalla markkamääriä vahvistettaessa pidettäisiin lähtökohtana niitä valtionosuuksien markkamääriä, joihin olisi tehty vahvistamisvuoden ja aikaisempien vuosien palkkaus- ja hintatason kehityksen perusteella tarkistukset ja joissa olisi otettu huomioon myös valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttäminen.

Yleisestä valtionosuudesta suurimman osan muodostaisi yleinen taloudellinen tuki, joka tehtäväkohtaisista valtionosuuksista siirtyisi yleiseen valtionosuuteen. Tämän takia olisi yleisen valtionosuuden markkamäärää vahvistettaessa otettava huomioon myös ne muutokset, jotka vaikuttavat tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin.

4 §. *Keskimääräisten markkamäärien tarkistaminen.* Valtionosuuksia vahvistettaessa erityisesti inflaatioarviot sekä palkkauskustannusten muutosarviot ovat usein epävarmoja. Jotta valtionosuudet voitaisiin pitää mahdollisimman ajankohtaisina, olisi valtionosuuksia syytä tarkistaa myös varainhoitovuoden aikana näiden tekijöiden osalta. Valtionosuuksia tarkistettaisiin siis palkkaustason ja hintatason muutosta vastaavasti varainhoitovuoden syksyllä ja valtionosuudet laskettaisiin tällöin vuoden alusta lukien uusien arvioiden pohjalta. Joka neljäs vuosi tehtävän kustannustenjakoselvityksen aiheuttamat muutokset valtionosuuksien keskimääräisiin markkamääriin tehtäisiin tässä yhteydessä vuoden alusta lukien.

Valtionosuuksien lopullinen markkamäärä varainhoitovuodelta saataisiin selville varainhoitovuoden jälkeisenä syksynä. Tällöin valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutoksista aiheutuvasta kustannusten lisäyksestä saataisiin tiedot kuntien ja kuntainliittojen tilinpäätöksistä tai muista erillisselvityksistä. Tällöin olisivat myös tiedossa palkkauskustannusten ja hintatason muutokset lopullisina indeksien perusteella mitattuna.

Varainhoitovuoden jälkeen tehtävät valtionosuuden oikaisuerät maksettaisiin 15 prosentilla korotettuina.

5 §. *Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos.* Valtionosuustehtävien laatu ja laajuus

saattavat muuttua sekä valtion että kuntien toimenpiteiden johdosta. Valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutos otettaisiin huomioon siltä osin kuin se aiheutuu laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

Kustannustason muutoksen mittaamisessa otettaisiin huomioon ansiotason muutos siten, että palkansaajien yleisellä ansiotasoindeksillä mitattaisiin palkkatason nousua. Lisäksi otettaisiin huomioon palkkoihin sidonnaisten maksujen kuten sosiaaliturvamaksujen sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) mukaisten maksujen muutos. Peruskoululaissa (476/83) ja lukiolaissa (477/83) tarkoitettujen viranhaltijoiden kohdalla ei tällaista eläkemaksuvelvollisuutta ole. Kustannustason muutoksia painotettaisiin siten, että ansiotasolla ja kuntien palkkasidonnaisten maksujen muutoksella olisi kahden kolmasosan paino ja yleinen hintataso vaikuttaisi muutoksessa yhden kolmasosan painoarvolla ja sen mittaaminen perustuisi tilastokeskuksen julkaisemaan kuluttajahintaindeksiin.

6 §. *Kustannustenjaon säilyttäminen.* Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ei uudistuksen vuoksi muutu.

Ehdotetun uuden valtionosuusjärjestelmän ollessa laskennallinen ja kun toiminnan järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia ei seurattaisi valtionosuuden perustana vuosittain, olisi mahdollista, että pitkällä aikavälillä valtion ja kuntien välinen kustannustenjako muuttuisi. Jotta tällaista muutosta ei syntyisi, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös, jonka mukaan valtio osallistuisi kunnille tehtäväkohtaisten valtionosuuksien piiriin kuuluvista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin samassa suhteessa kuin se on osallistunut niihin tämän lain tullessa voimaan.

Kustannustenjakotarkastelussa olisivat mukana uudistuksen piiriin kuuluvat opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuustehtävistä aiheutuvat kustannukset. Tarkastelussa ei kuitenkaan otettaisi huomioon perustamishankkeista aiheutuvia kustannuksia. Kulttuuritoimesta kirjastotointa lukuun ottamatta aiheutuvia kustannuksia ei myöskään otettaisi huomioon. Kustannuksia tarkasteltaisiin ilman laskennallisia korkoja ja poistoja sekä lainanhoitokustannuksia. Kuntien ja kuntainliittojen välisiä eriä ei laskettaisi kahteen kertaan.

Uudistuksen yhteydessä opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista yleiseen valtionosuuteen siirtyvä osa muuttuisi samassa suhteessa kuin tehtäväkohtaiset valtionosuudet muuttuvat. Tämän vuoksi yleisen valtionosuuden osaa, joka maksetaan yleisenä taloudellisena tukena kunnille, ei olisi tarpeen erikseen selvittää valtion ja kuntien välisessä kustannustenjakotarkastelussa. Kustannustenjakomenettely ei myöskään koskisi jo ennen tämän lain voimaantuloa yleisen valtionosuuden piiriin kuuluneita niin sanottuja pieniä valtionosuuksia. Näiden valtionosuuksien vahvistamisessa ja tarkistamisessa jatkettaisiin nykyistä käytäntöä.

Tehtävien määrällinen muutos otettaisiin huomioon vain, kun siitä olisi päätetty lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Tämä edellyttää, että koko maan tasolla on näiden uudistusten toteuttamisesta kustannustietoja. Tältä osin kustannustenjakotarkastelussa meneteltäisiin samalla tavalla kuin esimerkiksi vahvistamismenettelyssä arvioimalla toiminnan laadun ja laajuuden muutosta.

Kustannustenjakoa koskeva selvitys tehtäisiin joka neljäs vuosi. Jos laki tulisi voimaan vuoden 1993 alusta lukien, lähdettäisiin siitä, että kustannustenjaon tarkistus tapahtuisi ensimmäisen kerran vuonna 1996 vertaamalla vuosien 1992 ja 1995 kustannuksia ja valtionosuuksia. Vuoden 1992 hallinnonaloittainen kustannustenjako määriteltäisiin ottamalla huomioon opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilta yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen siirtyvät erät. Seuraavan kerran tarkistus tehtäisiin vuonna 2000 vertaamalla vuosien 1992 ja 1999 kustannuksia ja niin edelleen joka neljäs vuosi.

Kustannustenjaon kehitys selvitettäisiin hallinnonaloittain. Jos selvitykset osoittaisivat, että kustannustenjako opetustoimen tai sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuustehtävissä olisi poikennut lain voimaan tullessa vallinneesta tasosta, korjattaisiin nimenomaan kyseisten hallinnonalojen valtionosuuksia. Yleisen valtionosuuden markkamäärää muutettaisiin vastaavassa suhteessa kuin mitä opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilta siirtyy valtionosuutta yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen.

Selvitysten edellyttämät tarkistukset valtionosuuksien keskimääräisiin markkamääriin tehtäisiin tarkistusvuoden alusta lukien.

7 §. *Neuvottelumenettely.* Sisäasiainministeri-

ön hallinnonalalle kuuluva yleinen valtionosuus on tarkoitettu tukemaan useiden eri hallinnonalojen toimintoja. Koska näiden ohjaus edelleen tapahtuisi erityisministeriöiden johdolla, tulisi sisäasiainministeriön neuvotella valtion talousarvion valmistelun yhteydessä asianomaisten ministeriöiden ja kuntien keskusjärjestöjen kanssa siitä, miten kustannukset kehittyvät.

Sisäasiainministeriön, opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön tulisi lisäksi neuvotella kuntien keskusjärjestöjen kanssa valtionosuuksien markkamääriin jälkikäteen tehtävistä tarkistuksista. Myös valtiovarainministeriö olisi yhtenä osapuolena neuvotteluissa. Näitä jälkikäteen tehtäviä tarkistuksia olisivat 4 §:ssä säännelty kunkin varainhoitovuoden markkamäärien tarkistaminen varainhoitovuoden aikana ja seuraavana vuonna sekä 6 §:ssä tarkoitettu kustannustenjaon tarkistaminen. Nämä neuvottelut käytäisiin alkusyksystä siten, että tarkistukset tehtäisiin varainhoitovuoden lokakuun loppuun mennessä.

3 luku

Yleinen valtionosuus

8 §. *Yleisen valtionosuuden määräytyminen.* Kunta saisi yleisenä valtionosuutena tietyn markkamäärän, joka määräytyisi varainhoitovuotta edeltävän vuoden ensimmäisen päivän asukasluvun mukaan. Yleinen valtionosuus suoritettaisiin yhtenä kokonaisuutena. Markkamäärä olisi nykyistä merkittävästi suurempi, koska yleiseen valtionosuuteen kuuluisi myös kunnalle myönnettävä yleinen taloudellinen tuki, joka vastaisi uudistuksen yhteydessä opetus- ja kulttuuritoimesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta siirtyvää valtionosuuden osaa.

Yleisen valtionosuuden asukaskohtainen markkamäärä porrastuisi kantokykyluokituksen mukaan. Yleisen valtionosuuden markkamäärää ehdotetaan porrastettavaksi asukastiheyden ja kunnan laaja-alaisuuden tai saaristoisuuden perusteella lähinnä opetus- ja kulttuuritoimesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta siirtyvien valtionosuuksien kohdentamiseksi. Lisäksi korottavina tekijöinä otettaisiin huomioon väestön kielisuhteet. Asukasluvun väheneminen otettaisiin huomioon nykyiseen tapaan. Yleisellä valtionosuudella tasattaisiin myös uudistuksen aiheuttamia kuntakohtaisia taloudellisia vaikutuksia.

9 §. *Kantokykyluokkakerroin.* Kuntien kantokykyluokitus on tekijä, jota yleisesti on käytetty valtionosuusjärjestelmissä kuntien välisten taloudellisten erojen tasaamiseen. Kantokykyluokan mukaan määräytyvät kertoimet on laskettu siten, että porrastus säilyisi alemmissa eli kantokykyluokissa 1—5, mutta kantokykyluokissa 6—10 porrastuksesta luovuttaisiin.

10 §. *Asukastiheyskerroin.* Harvaan asutuissa kunnissa kustannusten on todettu olevan muita kuntia korkeampia. Asukastiheyden mukaan määräytyvä kerroin korottaisi kunnan valtionosuutta, jos asukastiheys olisi pienempi kuin kuusi asukasta maaneliökilometriä kohden.

11 §. *Pinta-alakerroin.* Myös laaja-alaisissa kunnissa kustannukset ovat muita kuntia korkeammat. Pinta-alan mukaan määräytyvä kerroin korottaisi kunnan valtionosuutta silloin kun kunnan maapinta-ala olisi suurempi kuin 1 000 maaneliökilometriä.

12 §. *Saaristokuntakerroin.* Harvaan asuttuihin kuntiin ovat verrattavissa myös saaristokunnat, joissa kustannusten on todettu olevan muita kuntia korkeampia. Saaristokuntakerroin korottaisi kunnan valtionosuutta, jos kunta on määritelty saaristokunnaksi.

13 §. *Väestön kielisuhteen mukaan määräytyvä kerroin.* Kielisuhteet vaikuttaisivat edelleen yleisen valtionosuuden markkamäärään. Korotus tehtäisiin kantokykyluokituksen ja kunnan asukastiheyden ja pinta-alan tai saaristoisuuden perusteella porrastettuun markkamäärään korottamalla sitä 5 prosentilla kaksikieliselle kunnalle ja kunnalle, jossa palveluja järjestetään myös saamen kielellä. Saamen kielellä palveluja järjestäviksi kunniksi katsottaisiin yleistä valtionosuutta myönnettäessä Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnat.

14 §. *Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä.* Kunnat tarvitsevat väestön vähentyessä taloudellista tukea palvelurakenteensa sopeuttamiseen. Yleistä valtionosuutta korottavana tekijänä otettaisiin huomioon myös asukasluvun vähennys, jolloin tältä osin 8 §:n 1 momentin mukaisen yleisen valtionosuuden lisäyksenä otettaisiin huomioon myös tehtäväkohtaisten valtionosuuksien markkamäärät.

15 §. *Yleisen valtionosuuden tasaus.* Valtionosuuksien laskennallisten perusteiden käyttöönotto merkitsisi joidenkin kuntien kohdalla huomattavia muutoksia valtionosuuksien määrään. Kun laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään siirtymisen tarkoituksena ei ole ollut

yhdellä kertaa huomattavasti lisätä tai vähentää kunnan valtionosuuksien määrää, lakiin otettaisiin säännös yleisen valtionosuuden tasaamisesta. Tasauksella lähestyttäisiin laskennallisten määräytymisperusteiden mukaista yleisen valtionosuuden kokonaismäärää. Kunnan 8 §:n mukaan määräytyvää yleisen valtionosuuden perusosaa lisättäisiin tai vähennettäisiin, jos tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, yleisen valtionosuuden ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä poikkeaisi aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan vuosina 1988-1990 määräytyneistä vastaavista valtionosuuksista. Tasaus määräytyisi siis täysin vuosien 1988—1990 laskelmien perusteella.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, 8 §:n mukaan määräytyvän yleisen valtionosuuden perusosan ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä olisi pienempi kuin vastaavien valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä vuosilta 1988—1990 tehdyissä laskelmissa, lisättäisiin kunnan yleistä valtionosuutta. Lisäys tehtäisiin vuonna 1993 kertomalla yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasluvulla ja tasauskertoimen itseisarvolla. Tämän arvioidaan tasoittavan uuden ja vanhan järjestelmän erot kokonaisuudessaan. Tasaus pienenisi vuodesta 1994 vuoteen 2000 asti siten, että sen arvioidaan olevan noin 60 markkaa asukasta kohti vuodessa (vuoden 1989 tasossa). Koska tasauskerroin ei muutu vuoden 2000 jälkeen, niin kunnilla, joilla valtionosuuden vähennys olisi suurempi kuin 420 markkaa asukasta kohti, tasauserä jäisi vaikuttamaan kunnan yleiseen valtionosuuteen vuoden 2000 jälkeenkin.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, 8 §:n mukaan määräytyvän yleisen valtionosuuden perusosan ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä olisi suurempi kuin vastaavien valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä vuosilta 1988—1990 tehdyissä laskelmissa, vähennettäisiin kunnan yleisen valtionosuuden perusosasta tasaus. Vähennys tehtäisiin vuonna 1993 markkamäärällä, joka saataisiin kertomalla yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasluvulla ja tasauskertoimen itseisarvolla. Vuodesta 1994 lähtien vuoteen 2000 asti yleisen valtionosuuden määrä lähentyisi laskennallisten perusteiden mukaista markkamäärää edellä selostetulla tavalla.

Eräillä kunnilla yleisen valtionosuuden tasauksesta johtuva vähennettävä määrä voisi muodostua suuremmaksi kuin yleisen valtionosuuden markkamäärä ja eräillä kunnilla kyseinen markkamäärä jäisi suhteellisen pieneksi. Näille kunnille myönnettäisiin yleistä valtionosuutta vähintään 20 prosenttia 8 §:n mukaan määräytyvästä yleisen valtionosuuden perusosasta. Tämän määrän on katsottu vastaavan niin sanottujen pienten valtionosuuksien osuutta yleisestä valtionosuudesta.

16 §. *Tasauskerroin.* Vuosien 1988—1990 koelaskelmien perusteella kullekin kunnalle määrättäisiin tasauskerroin. Tasauskerroin määrittelisi poikkeaman suuruuden suhteessa yleisen valtionosuuden keskiarvoon ja laskettaisiin siten, että 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeama asukasta kohti jaettaisiin yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä. Kerroin pyöristettäisiin yhden desimaalin tarkkuuteen.

Edellä sanotusta poiketen kunnille, joilla tehtäväkohtaisten valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä olisi suurempi kuin 15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan määräytyneiden valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä, vahvistettaisiin tasauskerroin seuraavan kaavan mukaan: —1 x (8 §:n 1 ja 2 momentin mukaan määräytyvä valtionosuuden markkamäärä asukasta kohden / yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä). Tasauskertoimen itseisarvoa pienennettäisiin vuosittain 0,1:llä vuoteen 2000 asti. Vuosi, josta tasauskerrointa lähdetään laskemaan saadaan seuraavan kaavan mukaan: 1994 + 10 x (15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan määräytyneet valtionosuudet ja verotulojen täydennys asukasta kohden — uusien perusteiden mukaiset tehtäväkohtaiset valtionosuudet ja verotulojen täydennys asukasta kohden / yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä). Tulos pyöristetään lähimpään täyteen vuoteen.

Tasauskertoimen itseisarvoa pienennettäisiin vuosina 1994—2000 tai edellä selostetusta ajankohdasta lukien vuosittain 0,1:llä, ellei se sitä ennen olisi saavuttanut arvoa nolla. Kun tasauskerroin olisi nolla, tasausta ei enää suoritettaisi. Tasauskertoimet voitaisiin määritellä, kun koelaskelmat myös vuoden 1990 tietojen perusteella olisivat käytettävissä.

4 luku

Rahoitusavustukset

17 §. *Verotulojen täydennys.* Kuntien taloudellisen aseman erojen tasoittamiseksi ehdotetaan nykyiseen tapaan myönnettäväksi verotulojen täydennystä kunnalle, jonka veroäyrimäärä asukasta kohti on olennaisesti kuntien keskimääräistä alhaisempi.

Verotulojen täydennys porrastettaisiin nykyiseen tapaan kunnan asukastiheyden tai saaristoisuuden perusteella. Nykyisiä tasoitusrajoja korotettaisiin 15 prosenttiyksiköllä. Osa nykyisin tehtäväsidonnaisista opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista siirrettäisiin verotulojen täydennykseen.

18 §. *Harkinnanvarainen avustus.* Harkinnanvaraista avustusta voitaisiin myöntää edelleen tilapäisten ja poikkeuksellisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien lieventämiseen. Tarkoituksena on jatkaa nykyistä myöntämiskäytäntöä.

5 luku

Maksaminen ja muu menettely

19 §. *Valtionosuuden vahvistaminen ja tarkistaminen.* Silmällä pitäen kuntien talousarvioiden laatimista varainhoitovuoden valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vahvistaminen tapahtuisi varainhoitovuotta edeltävän vuoden lokakuun loppuun mennessä. Käytännössä vahvistaminen tapahtuisi sen jälkeen kun valtion talousarvioesitys on annettu eduskunnalle.

Samaan ajankohtaan mennessä tulisi tehdä myös varainhoitovuoden ja varainhoitovuotta edeltävän vuoden sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon edellyttämät tarkistukset keskimääräisiin markkamääriin.

20 §. *Valtionosuuden ja rahoitusavustusten myöntäminen.* Ehdotetut käyttökustannusten valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen määräytymisperusteet ovat sellaiset, että ne voidaan suorittaa kunnalle hakemuksetta. Myös vuosittain tapahtuva valtionosuuksien keskimääräisten markkamäärien tarkistus voidaan tehdä yleisin perustein niin, ettei siihen tarvita hakemuksia tai ilmoituksia yksittäiseltä kunnalta. Harkinnanvaraisen avustuksen saaminen edellyttäisi edelleen nykyiseen tapaan hakemusta.

Verotulojen täydennys myönnettäisiin nykyiseen tapaan maaliskuun loppuun mennessä. Harkinnanvarainen avustus myönnettäisiin vuosittain sen jälkeen kun olisi mahdollista selvittää avustuksen tarpeeseen vaikuttavat tekijät. Tämä ajoittuisi aivan vuoden loppuun marras-joulukuuhun.

21 §. *Maksaminen.* Käyttökustannusten valtionosuudet suoritettaisiin kunnille kuukausittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 20 päivänä. Maksaminen on tähän asti tapahtunut kunkin kuukauden 11 päivänä. Tätä käytäntöä ei ole tarkoitus muuttaa.

Yleinen valtionosuus muodostuisi aikaisemmin yhteen kootuista niin sanotuista pienistä valtionosuuksista ja tämän uudistuksen yhteydessä tehtäväkohtaisista valtionosuuksista siirretyistä eristä. Muu kunnan käyttökustannusten valtionosuus muodostuisi erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta osoittavien tekijöiden perusteella sekä opetus- ja kulttuuritoimessa eri tehtävien yksikkökustannusten perusteella. Vaikka valtionosuus teknisesti laskettaisiin näin erikseen, se ei merkitsisi niiden suorittamista tehtäväkohtaisesti. Tämän vuoksi on tarpeen todeta, että kunnan valtionosuus suoritettaisiin kunnalle yhtenä kokonaisuutena. Vastaava säännös sisältyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta annettuihin lakiehdotuksiin. Varainhoitovuoden ja sitä edeltävän vuoden sekä kustannustenjaon edellyttämien tarkistusten mukaiset valtionosuuden maksatukset tai takaisinperinnät otettaisiin huomioon tarkistuksia seuraavan marraskuun maksuerässä.

Verotulojen täydennys maksettaisiin nykyiseen tapaan kesäkuun loppuun mennessä ja harkinnanvarainen avustus varainhoitovuoden loppuun mennessä.

22 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen.* Pykälä vastaisi kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 27 §:ää. Pykälään on tehty eräitä uudesta järjestelmästä johtuvia tarkennuksia. Saamatta jäänyt etuus voitaisiin suorittaa kunnalle ja kuntainliitolle myös ilman hakemusta. Edellytyksenä olisi, että tiedot, joiden nojalla saamatta jäänyttä etuutta suoritetaan, eivät olisi olleet kunnan tai kuntainliiton käytettävissä oikaisuvaatimuksen tekemiselle 25 §:ssä säädetyn määräajan kuluessa ja että kunnalta tai kuntainliitolta olisi kyseisten tietojen puuttumisen vuoksi jäänyt etuus saamatta. Koron maksa-

minen olisi myös uutta. Tämä olisi perusteltua, koska myös perusteetta maksetusta etuudesta perittäisiin korkoa. Merkitykseltään vähäisiä etuuksia ei tarvitsisi suorittaa, koska niiden maksamisesta saattaisi aiheutua suhteettoman suuria kustannuksia.

23 §. *Perusteettoman edun palauttaminen.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan valtionosuuslain 28 §:ää. Pykälään on tehty uudesta järjestelmästä johtuvia tarkennuksia. Perusteetta saatu etu voisi olla valtionosuutta tai verotulojen täydennystä. Jos palautettava etuus olisi vähäinen tai palauttamista tai koron perimistä olisi pidettävä kohtuuttomana, ei etuutta tarvitsisi palauttaa. Palautettava etuus saataisiin vähentää myöhemmin kunnalle tai kuntainliitolle tulevista valtionosuuksista tai verotulojen täydennyksestä.

24 §. *Suoritusvelvollisuuden raukeaminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan valtionosuuslain 27 §:n 2 momentissa ja 29 §:ssä säädetyt suoritusvelvollisuuden raukeamista koskevat määräajat. Saamatta jäänyt etuus tarkoittaisi etuutta, joka olisi lain mukaan kuulunut kunnalle. Vastaavasti kuin saamatta jäänyt etuus olisi perusteetta saatu etuus palautettava viimeistään viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

6 luku

Muutoksenhaku

25 §. *Oikaisumenettely.* Ehdotuksen mukaan valtionapuviranomaisen päätökseen valtionosuuden tai verotulojen täydennyksen myöntämisestä voisi kunta tai kuntainliitto hakea oikaisua. Oikaisua olisi haettava kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa siitä kun valtionapuviranomaisen päätös on annettu tiedoksi kunnalle tai kuntainliitolle. Ehdotettu oikaisumenettely vastaisi voimassa olevan valtionosuuslain 26 §:n 2 momentin mukaista menettelyä.

26 §. *Muutoksenhaku.* Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun valtionapuviranomaisen päätökseen sekä päätökseen, joka koskisi saamatta jääneen etuuden suorittamista, perusteettoman edun palauttamista ja uhkasakkoa saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Tämän mukaisesti muutosta olisi haettava korkeimmalta hallinto-oikeudelta kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä kun valtionapuviranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta antama päätös olisi annettu tiedoksi kunnalle tai kuntainliitolle.

Pykälän 2 momentin mukaan muihin kuin edellä lueteltuihin päätöksiin ei saisi hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhakukielto koskisi siten esimerkiksi valtioneuvoston päätöstä valtionosuuden tai niiden määräämisen perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vahvistamisesta ja tarkistamisesta, valtioneuvoston päätöstä yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistamisesta sekä valtionapuviranomaisen päätöstä harkinnanvaraisen avustuksen myöntämisestä.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

27 §. *Uhkasakko.* Nyt ehdotetussa valtionosuusjärjestelmässä tehtäväkohtaisen ohjauksen ja valvonnan ja toisaalta valtionosuuksien ja -avustusten suoranainen yhteys pääosin katkeaisi. Kuntien tehtävien ohjauksessa ja valvonnassa sanktiona ei olisi enää käytettävissä valtionosuuden tai -avustuksen vähentämistä tai menetystä. Jäljelle jäävänä sanktiona olisi uhkasakon asettamismahdollisuutta pidettävä riittävänä.

Mikäli kunta tai kuntainliitto jättäisi valtionosuustehtävien järjestämisessä noudattamatta annetun velvoitteen eikä korjausta saataisi kehottamalla aikaan, voisi lääninhallitus käyttää uhkasakkoa. Uhkasakkoa koskevan nimenomaisen pykälän ottaminen lakiin olisi tarpeen, sillä lääninhallituksen lääninhallituslain (1233/87) 7 §:n mukainen yleinen toimivalta ei riittäisi tässä laissa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämiseksi.

28 §. *Tietojen toimittaminen.* Valtionosuustehtävien hoidon seurannassa ja valvonnassa tarpeelliset tiedot saadaan kunnan kuntasuunnitelmasta, talousarviosta sekä tilinpäätöksestä ja kunnalliskertomuksesta. Nämä tiedot olisi toimitettava lääninhallitukselle tiedoksi.

Jotta tiedot saataisiin riittävän ajoissa, on pykälään ehdotettu otettavaksi valtionosuusjärjestelmään sopivat määräajat. Kunnalliskertomuksen valmistumisajankohtaa olisi aikaistettava nykyisestä lokakuusta toukokuuhun. Tätä koskeva kunnallislain 67 §:n muutos on tarkoitus antaa samanaikaisesti tämän esityksen

kanssa. Kunnallislain muutoksen mukaan tilinpäätös olisi saatettava kunnanvaltuuston käsiteltäväksi viimeistään syyskuun aikana. Kun tätä aikaa ei tilintarkastajien tarkastustoiminnalle varattavan ajan takia olisi syytä varhentaa, on pykälässä ehdotettu, että tilinpäätös toimitettaisiin tiedoksi kunnanhallituksen käsittelyn pohjalta.

29 §. *Valtionapuviranomainen.* Ehdotuksen mukaan sisäasiainministeriö olisi valtionapuviranomaisena yleistä valtionosuutta, verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta koskevissa asioissa.

30 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälän mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

31 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta lukien.

Ehdotuksen mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä voisivat olla markkamäärien vahvistaminen vuodelle 1993 ja tietojen hankkiminen vuoden 1992 kustannustenjaon selvittämiseksi.

32 §. *Kumottavat säännökset.* Lailla ehdotetaan kumottavaksi kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettu laki sekä kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annettu laki.

Kun voimassa olevaa valtionosuuslakia on sovellettu myös eräisiin tämän valtionosuusuudistuksen ulkopuolelle jääviin valtionosuuksiin ja -avustuksiin, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi jättää mainitun lain säännökset sovellettaviksi näihin taloudelliselta merkitykseltään vähäisiin etuuksiin vielä kolmen vuoden ajaksi. Tänä aikana tulisi selvittää näiden valtionapujen uudistaminen. Voimassa olevan valtionosuuslain 15 §:n 2 ja 3 momentti, jotka koskevat eduskunnan palkkavaltuuskunnan käsittelyä, olisi kuitenkin tarpeen kumota samasta ajankohdasta, jona nyt ehdotetut kuntien valtionosuuslakiin ja opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmien uudistamista koskeviin lakiehdotuksiin sisältyvät säännökset tulevat voimaan. Tällä olisi merkittävä hallintoa yksinkertaistava vaikutus.

33 §. *Aikaisempien säännösten soveltaminen.* Lakiehdotuksen mukainen valtionosuusjärjestelmä muuttaisi täydellisesti käyttökustannusten valtionosuuden määräytymisen ja käsittelyn. Kun ennen tämän lain voimaantuloa järjestettyä toimintaa koskevien lopullisten valtionosuuksien selvittäminen jatkuu lain voimaantulon jälkeenkin, ehdotetaan lakiin otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen tämän lain voimaantuloa syntyneisiin kustannuksiin suoritettaisiin valtionosuus aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

34 §. *Yleisen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä.* Vuoden 1989 yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä ehdotetaan vahvistettavaksi laissa.

35 §. *Yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistaminen.* Valtioneuvosto vahvistaisi 16 §:n mukaiset kuntakohtaiset kertoimet erikseen kullekin vuodelle ajanjaksolla 1993—2000. Sen jälkeen kertoimet pysyisivät vuosittain samoina. Kertoimet vahvistettaisiin yhdellä kertaa eikä niitä olisi mahdollista muuttaa.

Vuosina 1988—1992 on tullut tai tulee voimaan yksi kuntien kokonaisliitos (Lappeenranta—Nuijamaa 1 päivänä tammikuuta 1989). Koska parhaillaan erilaisin kuntien yhtymistä kannustavin vuoden 1992 loppuun voimassa olevin säännöksin pyritään vähentämään kuntien kokonaismäärää, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös tasauskertoimen laskemisesta mahdollisten 1 päivänä tammikuuta 1993 voimaan tulevien kokonaisliitosten osalta. Säännöksen mukaan tasauskerroin vahvistettaisiin kuntien asukasluvulla painotettujen vuosien 1988—1990 valtionosuuksien perusteella.

Vuoden 1994 alusta ja sen jälkeen voimaan tuleviin kokonaisliitoksiin osallisille yksittäisille kunnille vahvistettaisiin esityksen mukaan vuoden 1992 loppuun mennessä tasauskertoimet vuosille 1993—2000 ja sen jälkeiseksi ajaksi. Tällaisen kuntajaon muutoksen johdosta muodostuvalle uudelle tai laajentuvalle kunnalle laskettaisiin muutoksen voimaantulovuodesta vuoteen 2000 ja sen jälkeiseksi ajaksi tasauskerroin liitokseen osallisten kuntien asukasluvulla painotettujen tasauskertoimien keskiarvon perusteella. Jos painotettu keskiarvo olisi positiivinen luku, lisättäisiin laajentuneen tai muodostuneen uuden kunnan valtionosuutta 15 §:n 2 momentin mukaisesti, ja jos se olisi negatiivinen luku, valtionosuutta vähennettäisiin 15 §:n 3 momentin mukaisesti. Kerroin laskettaisiin joka vuodelle vuoteen 2000 asti

erikseen, koska liitokseen osallisena saattaisi olla kuntia, joihin sovellettaisiin 16 §:n 2 momenttia tasauskertoimen itseisarvon pienentämisen poikkeavasta aloittamisvuodesta. Kerroin voitaisiin sopivimmin vahvistaa kuntajaon muutosta tarkoittavan valtioneuvoston päätöksen yhteydessä.

1.2. Kunnallislaki

67 §. *Kunnalliskertomus.* Valtionosuustehtävien hoidon seurantaa ja valvontaa varten olisi muun muassa kunnalliskertomus toimitettava tarpeellisilta osin lääninhallitukselle tiedoksi. Jotta tiedot saataisiin valtionosuusjärjestelmän kannalta riittävän ajoissa, ehdotetaan kunnalliskertomuksen valmistumisajankohtaa aikaistettavaksi nykyisestä lokakuusta toukokuuhun.

71 §. *Jaostot.* Lautakunnan jaostoja ja niiden kokoonpanoa koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että säännöksen nojalla voidaan kaksikielisessä kunnassa asettaa myös sellaisia jaostoja, jotka käsittelevät eri kieliryhmiä, suomen- tai ruotsinkielisiä, koskevia asioita. Tällaisissa jaostoissa voisi olla jäseninä myös lautakunnan lisäjäseniä. Lisäjäsenten tulisi kuulua asianomaiseen kieliryhmään. Lisäjäseniin sovellettaisiin muutoin mitä jäsenistä on säädetty kuitenkin niin, että jaostoja varten jäsenille määrättäisiin erikseen henkilökohtaiset varajäsenet. Kieliryhmää varten voitaisiin esimerkiksi asettaa jaosto lautakunnassa, joka huolehtii lasten päivähoidosta tai lautakunnassa, jonka tehtävänä on huolehtia muusta sivistystoimesta. Kunnan opetustoimesta säädettäisiin erikseen kunnan opetustoimen hallinnosta annettavaksi ehdotetussa laissa.

1.3. Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta

11 §. *Valtion edustajat.* Pykälässä säädetään valtion edustuksesta sekä valtuuskunnassa että hallituksessa. Uudessa valtionosuusjärjestelmässä on edelleen tärkeää, että valtion asianomaisten viranomaisten ja työmarkkinalaitoksen välillä välittyy tieto talouspolitiikasta ja toiminnallisista lähtökohdista ja tavoitteista. Valtiovarainministeriön edustus nykyisen vahvuisena ei kuitenkaan ole enää perusteltua, koska palkkauskustannuksilla ei ole välitöntä vaikutusta valtionosuuden määrään.

Neljä valtion edustajaa valtuuskunnassa edustaisivat keskeisiä valtionosuusviranomaisia sisäasiainministeriötä, opetusministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä ja valtiovarainministeriötä.

Valtion edustajat eivät olisi asianomaisten toimielinten jäseniä, vaan heillä olisi ainoastaan läsnäolo- ja puheoikeus.

1.4. Laki kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuodeksi 1993

Valtionosuusjärjestelmän muuttuessa laskennalliseksi kantokykyluokitusta sovellettaisiin opetustoimen ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttötalouden valtionosuuksiin siten, että kantokykyluokalla olisi vaikutusta silloin, kun kunta olisi kantokykyluokissa 5—10. Yleinen valtionosuus porrastuisi kantokykyluokittain luokissa 1—5 ja perustamiskustannusten valtionosuudet porrastettaisiin kaikissa kantokykyluokissa.

Uudistuksen voimaan tullessa tapahtuisi yleisen valtionosuuden tasoittavasta erästä huolimatta kuntakohtaisia muutoksia. Koska kuntien talouden suunnittelua ei ole syytä hankaloittaa sillä mahdollisuudella, että kunnan kantokykyluokka voisi muuttua uudistuksen voimaan tullessa ehdotetaan, että kunnat sijoitettaisiin niille vuodeksi 1992 vahvistettuihin kantokykyluokkiin.

Koska parhaillaan erilaisin kuntien yhtymistä kannustavin säännöksin pyritään edistämään kuntien yhteen liittymistä, otettaisiin lakiin säännös mahdollisten 1 päivänä tammikuuta 1993 voimaan tulevien vapaaehtoisten kokonaisliitosten osalta. Jotta kunnat voisivat ennakolta arvioida liitoksen taloudellisia vaikutuksia valtionosuuksien osalta, voisivat kunnat hankkia kantokykyluokan määräytymisestä sitovan ennakkotiedon sisäasiainministeriöltä. Laissa tarkoitettuihin kuntaliitoksiin sovellettaisiin toisin sanoen mitä kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992—1993 annetun lain (1266/90) 8 §:ssä tai kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain (649/85) 5 §:ssä säädetään. Kantokykyluokitusta toimitettaessa noudatettaisiin muutoin mitä kantokykyluokituksesta annetun lain 1 ja 6 §:ssä säädetään. Mahdollisissa kuntaliitostapauksissa siis vahvistettaisiin laajentuvalle tai muodostetulle uudelle kunnalle kantokykyluokka mutta luokitukseen ei muutoin tehtäisi muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna.

Valmistelutyö kantokykyluokituksen perusteiden tarkistamiseksi on tarkoitus suorittaa vuoden 1992 aikana siten, että uutta luokituslakia voitaisiin soveltaa vuonna 1993 toimitettaessa luokitusta vuodelle 1994.

1.5. Laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista, 3 §.

1.6. Laki yleisestä oikeusaputoiminnasta, 22 §.

1.7. Laki maatalouslautakunnista, 5 §.

1.8. Laki maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta, 7 §.

1.9. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa, 9 §.

1.10. Laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa, 2 §.

1.11. Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista, 24 §.

1.12. Laki pienyrittäjän vuosilomarahasta, 12 §.

1.13. Asumistukilaki, 17 §.

1.14. Laki kunnalle suoritettavasta katumaksusta, 13 §.

1.15. Rakennuslaki, 24, 115 ja 137 §.

Koska laeissa tarkoitettuun toimintaan on tarkoitus soveltaa ehdotettua kuntien valtionosuuslakia, pykäliin ehdotetaan otettavaksi viittaus tähän lakiin.

2. Voimaantulo

Ehdotetut lait liittyvät samanaikaisesti valmisteltuihin ja voimaan tuleviksi tarkoitettuihin ehdotuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen uudistamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen kiireellisyyden takia lait ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 1993 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Kuntien valtionosuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään yleisestä valtionosuudesta, tehtäväkohtaisista valtionosuuksista ja rahoitusavustuksista, joita myönnetään kunnille.

Tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin tämän lain säännöksiä sovelletaan siltä osin kuin tässä laissa tai muualla laissa erikseen säädetään.

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *valtionosuudella* yleistä valtionosuutta ja tehtäväkohtaista valtionosuutta;

2) *yleisellä valtionosuudella* yleisen valtionosuuden perusosaa ja tasausta;

3) *rahoitusavustuksella* verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta;

4) *tehtäväkohtaisella valtionosuudella* käyttökustannusten valtionosuutta, joka myönnetään opetus- ja kulttuuritoimeen tai sosiaali- ja terveydenhuoltoon; sekä

5) *valtionosuustehtävillä* tehtäviä, joihin lain nojalla myönnetään yleistä valtionosuutta tai tehtäväkohtaisia valtionosuuksia.

2 luku

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako

3 §

Keskimääräisten markkamäärien vahvistamisperusteet

Valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevat keskimääräiset markkamäärät vahvistetaan vuosittain seuraavaa varainhoitovuotta varten. Tällöin otetaan huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun sekä kustannustason arvioidut muutokset varainhoitovuonna. Lisäksi otetaan huomioon 4 §:n nojalla tehdyt tarkistukset ja ne tarkistukset, jotka tehdään valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämiseksi.

Yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää vahvistettaessa otetaan huomioon myös tehtäväkohtaisten valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevien markkamäärien vahvistamisessa huomioon otettavat muutokset ja tarkistukset.

4 §

Keskimääräisten markkamäärien tarkistaminen

Valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tarkistetaan varainhoitovuoden aikana kustannustason arvioidun muutoksen mukaisesti ja 6 §:n mukaisesti kustannustenjaon vakaana pitämiseksi.

Varainhoitovuoden jälkeen valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tarkistetaan toteutuneiden valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun sekä kustannustason muutosten mukaisesti.

Varainhoitovuoden jälkeen tehtävän tarkistuksen perusteella kunnalle suoritettava tai valtiolle palautettava valtionosuuden määrä suoritetaan 15 prosentilla korotettuna.

5 §

Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos

Valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon siltä osin kuin se aiheutuu laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

Kustannustason muutos lasketaan siten, että kaksi kolmasosaa siitä aiheutuu yleisen ansiotason ja kuntien palkkasidonnaisten maksujen muutoksesta ja yksi kolmasosa yleisen hintatason muutoksesta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

6 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Valtio osallistuu kunnille tehtäväkohtaisten

valtionosuuksien piiriin kuuluvista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin samassa suhteessa kuin se on osallistunut niihin tämän lain tullessa voimaan. Tämä ei koske perustamishankkeista eikä muusta kulttuuritoimesta kuin kirjastotoimesta aiheutuvia kustannuksia eikä laskennallisia korkoja ja poistoja ja lainanhoitokustannuksia.

Kustannustenjaon kehitys selvitetään koko maan tasolla ja kokonaisuudessaan valtion ja kuntien välillä. Valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tarkistetaan selvitysten edellyttämällä tavalla joka neljäs vuosi (tarkistusvuosi) siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (/) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (/) säädetään. Lisäksi yleisen valtionosuuden markkamäärää tarkistetaan siten, että tehtäväkohtaisten valtionosuuksien kustannustenjako säilyy kokonaisuudessaan ennallaan.

7 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin sisäasiainministeriö tekee ehdotuksen seuraavaa varainhoitovuotta koskevaksi ehdotukseksi yleisen valtionosuuden määrärahaksi valtion talousarvioon, sen on neuvoteltava asianomaisten ministeriöiden ja kuntien keskusjärjestöjen kanssa siitä, miten yleisen valtionosuuden piiriin kuuluvista tehtävistä aiheutuneet kustannukset kehittyvät.

Edellä 4 §:ssä tarkoitetuista tarkistuksista sekä valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa koskevista tarkistuksista on neuvoteltava kuntien keskusjärjestöjen kanssa siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

3 luku

Yleinen valtionosuus

8 §

Yleisen valtionosuuden määräytyminen

Kunta saa yleisenä valtionosuutena markkamäärän, joka määräytyy tämän pykälän 1—3 momenttien mukaan. Markkamäärä saadaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden ensimmäisen päivän asukasluku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä, joka kerrotaan kantokykyluokan, asukastiheyden, pinta-alan, saaristoisuuden ja väestön kielisuhteen mukaan määräytyvillä kertoimilla.

Edellä 1 momentin mukaan saatuun markkamäärään lisätään asukasluvun vähenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä.

Lisäksi 1 ja 2 momentin mukaan saatuun markkamäärään (yleisen valtionosuuden perusosa) lisätään tai siitä vähennetään 15 §:n mukainen tasaus.

9 §

Kantokykyluokkakerroin

Kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (649/85) tarkoitetun kantokykyluokan mukaan määräytyvät kertoimet ovat seuraavat:

Kunnan kantokykyluokka	Kerroin
1	2,60
2	1,90
3	1,60
4	1,30
5	1,00
6	0,75
7	0,75
8	0,75
9	0,75
10	0,75

10 §

Asukastiheyskerroin

Asukastiheyden mukaan määräytyvä kerroin on yksi, jos kunnan asukastiheys varainhoitovuotta edeltävän tammikuun 1 päivänä maaneliökilometriä kohden on kuusi tai suurempi. Jos asukastiheys on tätä pienempi, käytetään korotettua kerrointa.

Korotettu asukastiheyskerroin lasketaan seuraavan kaavan mukaan: 1 + 0,12 x (6 — kunnan asukastiheys).

11 §

Pinta-alakerroin

Pinta-alan mukaan määräytyvä kerroin on yksi, jos kunnan maapinta-ala varainhoitovuoden tammikuun 1 päivänä on enintään 1 000 maaneliökilometriä. Jos maapinta-ala on suurempi kuin 1 000 maaneliökilometriä, käytetään korotettua kerrointa. Korotettu pinta-alakerroin lasketaan seuraavan kaavan mukaan: 1 + 0,00005 x (kunnan pinta-ala — 1 000).

12 §

Saaristokuntakerroin

Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin saaristokuntiin sovelletaan 10 ja 11 §:n mukaisten kerrointen sijasta kerrointa 1,6.

13 §

Väestön kielisuhteen mukaan määräytyvä kerroin

Kaksikieliselle kunnalle ja kunnalle, jossa palveluja järjestetään myös saamenkielellä, yleinen valtionosuus myönnetään 5 prosentilla korotettuna.

14 §

Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä

Jos kunnan asukasluku on kolmen vuoden aikana vahvistamisvuoden alusta lukien alentunut, lasketaan asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä seuraavan kaavan mukaan: 0,5 x asukaslukujen erotus x (8 §:n 1 momentissa tarkoitettu yleinen valtionosuus + tehtäväkohtaiset valtionosuudet)/asukas.

15 §

Yleisen valtionosuuden tasaus

Kunnan 8 §:n mukaan määräytyvää yleisen valtionosuuden perusosaa lisätään tai vähennetään, jos tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, yleisen valtionosuuden ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä poikkeaa aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan vuosina 1988—1990 määräytyneistä vastaavista valtionosuuksista. Poikkeaman perusteella kunnille lasketaan tasauskerroin siten kuin 16 §:ssä säädetään.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, 8 §:n mukaan määräytyvän yleisen valtionosuuden perusosan ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä on pienempi kuin vastaavien valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä 1 momentissa tarkoitetuissa laskelmissa, lisätään kunnan yleisen valtionosuuden perusosaa tasauksella. Lisäys tehdään markkamäärällä, joka saadaan kertomalla yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasluvulla ja tasauskertoimen itseisarvolla.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien, 8 §:n mukaan määräytyvän yleisen valtionosuuden perusosan ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä on suurempi kuin vastaavien valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä 1 momentissa tarkoitetuissa laskelmissa, vähennetään kunnan yleisen valtionosuuden perusosasta tasaus. Vähennys tehdään markkamäärällä, joka saadaan kertomalla yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasluvulla ja tasauskertoimen itseisarvolla.

Kunta saa kuitenkin vähintään 20 prosenttia kunnalle 8 §:n mukaan määräytyvästä yleisen valtionosuuden perusosasta.

16 §

Tasauskerroin

Yleisen valtionosuuden tasauskerroin lasketaan siten, että 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtionosuuden poikkeama asukasta kohti jaetaan yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä.

Jos kunnan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä on suurempi kuin 15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan määräytyneiden valtionosuuksien ja verotulojen täydennyksen yhteismäärä, määritellään kunnalle tasauskerroin ja vuosi, josta lukien kunta saa enemmän kuin 20 prosenttia 8 §:n 1 ja 2 momentin mukaan määräytyvästä yleisestä valtionosuudesta.

Vuosina 1994—2000 tai 2 momentin mukaan määräytyvästä ajankohdasta kunnan tasauskertoimen itseisarvoa pienennetään vuosittain 0,1:llä, jollei se sitä ennen ole saavuttanut arvoa nolla. Vuodesta 2001 lukien tasauskertoimen arvo on sama kuin vuonna 2000. Tasauskerroin lasketaan kymmenesosan tarkkuudella.

4 luku

Rahoitusavustukset

17 §

Verotulojen täydennys

Verotulojen täydennystä myönnetään kunnalle, jonka veroäyrimäärä asukasta kohti alittaa sille sen asukastiheyden tai saaristoisuuden perusteella määräytyvän tasoitusrajan.

Tasoitusraja on 95 prosenttia asukasta kohden lasketusta veroäyrimäärästä koko maassa sellaisilla kunnilla, joissa asukkaita maaneliökilometriä kohti (asukastiheys) on alle 1.0 tai jotka ovat saariston kehityksen edistämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa mainittuja saaristokuntia. Tasoitusraja on 91 prosenttia kunnilla, joissa asukastiheys on 1.0—1.9 ja 88 prosenttia kunnilla, joissa asukastiheys on 2.0—6.9. Muilla kunnilla tasoitusraja on 85 prosenttia.

Verotulojen täydennys lasketaan kertomalla tasoitusrajan ja kunnan asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän erotus kuntien veroäyrimäärillä painotetulla keskimääräisellä veroäyrin hinnalla ja kunnan sen vuoden ensimmäisen päivän asukasluvulla, jonka tuloihin verotus kohdistuu.

18 §

Harkinnanvarainen avustus

Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

5 luku

Maksaminen ja muu menettely

19 §

Valtionosuuden vahvistaminen ja tarkistaminen

Valtioneuvosto päättää valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vahvistamisesta ja tarkistamisesta kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä.

20 §

Valtionosuuden ja rahoitusavustusten myöntäminen

Valtionapuviranomainen myöntää yleisen valtionosuuden, tehtäväkohtaiset valtionosuudet, verotulojen täydennyksen sekä harkinnanvaraisen avustuksen.

Yleinen valtionosuus, tehtäväkohtaiset valtionosuudet ja verotulojen täydennys myönnetään hakemuksetta. Harkinnanvaraista avustusta on haettava elokuun loppuun mennessä.

Yleinen valtionosuus ja tehtäväkohtaiset valtionosuudet myönnetään vuosittain viimeistään tammikuun 15 päivänä. Verotulojen täydennys myönnetään vuosittain maaliskuun ja harkinnanvarainen avustus varainhoitovuoden loppuun mennessä.

21 §

Maksaminen

Käyttökustannusten valtionosuudet maksetaan kunnalle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena viimeistään sen 20 päivänä. Valtionosuuksien ja niiden perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien tarkistukset otetaan huomioon tarkistusta seuraavan marraskuun valtionosuuden maksatuksen yhteydessä.

Verotulojen täydennys maksetaan kunnalle kesäkuun loppuun mennessä.

Harkinnanvarainen avustus maksetaan kunnalle varainhoitovuoden loppuun mennessä.

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 25 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin kunnan tai kuntainliiton käytettävissä ja kunnalta tai kuntainliitolta on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta tai verotulojen täydennystä, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt määrä suoritettava kunnalle tai kuntainliitolle. Suoritettavalle määrälle on maksettava Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus tai verotulojen täydennys olisi tullut maksaa.

Jos saamatta jääneen etuuden merkitys on vähäinen ja sen maksatuksesta aiheutuvat menot olisivat epäsuhteessa asian taloudelliseen merkitykseen, ei etuutta kuitenkaan suoriteta kunnalle tai kuntainliitolle.

Valtionapuviranomainen voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavien valtionosuuksien tai verotulojen täydennyksen maksatuksen yhteydessä.

23 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos kunta tai kuntainliitto on saanut perusteettomasti valtionosuutta tai verotulojen täydennystä, on valtionapuviranomaisen määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään Suomen Pankin peruskorkoa vastaava vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus tai verotulojen täydennys on maksettu.

Jos palautettava etuus on vähäinen tai palauttamista taikka koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana, voidaan etuus jättää määräämättä palautettavaksi.

Palautettava etuus saadaan vähentää myöhemmistä kunnalle tai kuntainliitolle tulevista valtionosuuksista tai verotulojen täydennyksestä.

24 §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

Velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt etuus tai palauttaa perusteetta saatu etuus raukeaa viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

6 luku

Muutoksenhaku

25 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntainliitto on tyytymätön tämän lain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen, joka koskee valtionosuuden tai verotulojen täydennyksen myöntämistä, kunnalla tai kuntainliitolla on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

26 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun sekä tämän lain 22, 23 ja 28 §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain nojalla annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

27 §

Uhkasakko

Jos kunta tai kuntainliitto on valtionosuustehtäviä järjestäessään jättänyt noudattamatta laissa tai lain nojalla säädetyn tai määrätyn velvoitteen, voi lääninhallitus sakon uhalla määrätä asianomaisen noudattamaan velvoitetta.

28 §

Tietojen toimittaminen

Kunnan ja kuntainliiton on toimitettava kuntasuunnitelmansa, talousarvionsa, tilinpäätöksensä sekä kunnalliskertomuksensa tarvittavilta osin lääninhallitukselle. Tilinpäätös toimitetaan kunnanhallituksen käsittelyn pohjalta.

Kuntasuunnitelma sekä talousarvio on toimitettava lääninhallitukselle varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä sekä tilinpäätös ja kunnalliskertomus varainhoitovuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä.

29 §

Valtionapuviranomainen

Sisäasiainministeriö on valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitetuissa yleistä valtionosuutta, verotulojen täydennystä ja harkinnanvaraista avustusta koskevissa asioissa.

30 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 199

Ennen tämän lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

32 §

Kumottavat säännökset

Tällä lailla kumotaan:

1) kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista 19 päivänä tammikuuta 1973 annettu laki (35/73) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen; sekä

2) kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista 29 päivänä joulukuuta 1988 annettu laki (1273/88).

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainitun lain muita kuin 15 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä sovelletaan kuitenkin muihin kuin tässä laissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin ja -avustuksiin vuoden 1995 loppuun.

33 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ennen tämän lain voimaantuloa, suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

34 §

Yleisen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä

Yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä asukasta kohti on vuoden 1989 kustannustasossa 743 markkaa.

35 §

Yleisen valtionosuuden tasauskertoimen vahvistaminen

Valtioneuvosto vahvistaa 16 §:n mukaiset kuntien tasauskertoimet vuosille 1993—2000 ja sen jälkeiseksi ajaksi ennen tämän lain voimaantuloa.

Milloin kuntajakoa muutetaan siten, että kunnan koko alue liitetään toiseen tai perustettavaan uuteen kuntaan vuoden 1993 alusta, valtioneuvosto vahvistaa laajentuvan tai näin muodostuvan uuden kunnan tasauskertoimen 1 momentissa mainittuun määräaikaan mennessä kuntien muutoksen voimaantulovuotta edeltäneen vuoden ensimmäisen päivän asukasluvuilla painotettujen 15 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aikaisempien valtionosuussäännösten mukaan määräytyneiden valtionosuuksien perusteella 16 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti.

Vuonna 1994 ja sen jälkeen voimaan tulevien 2 momentissa tarkoitettujen kuntajaon muutosten osalta valtioneuvosto vahvistaa laajentuvan tai muodostuvan uuden kunnan vuosittaiset tasauskertoimet vuoteen 2000 asti ja sen jälkeiseksi ajaksi niiden kuntien, joita kuntajaon muutos koskee, muutoksen voimaatulovuotta edeltäneen vuoden ensimmäisen päivän asukasluvuilla painotettujen vuoteen 2000 asti ja sen jälkeiseksi ajaksi vahvistettujen tasauskertoimien keskiarvoiksi.

2.

Laki

kunnallislain 67 ja 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä joulukuuta 1976 annetun kunnallislain (953/76) 67 ja 71 §, niistä 71 § sellaisena kuin se on 14 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1122/90), seuraavasti:

67 §

Kunnalliskertomus

Kunnanhallituksen on laadittava kultakin kalenterivuodelta kertomus kunnan hallinnosta ja annettava se kunnanvaltuuston käsiteltäväksi viimeistään seuraavan vuoden toukokuussa.

71 §

Jaostot

Lautakunnassa voi sen johtosäännön nojalla olla jaostoja.

Jaostoja voidaan asettaa myös käsittelemään kunnan eri osa-alueita koskevia lautakunnan asioita. Kaksikielisen kunnan lautakuntaan voidaan asettaa jaostoja käsittelemään väestön eri kieliryhmiä koskevia lautakunnan asioita. Edellä mainituissa tapauksissa lautakuntaan voidaan valita myös lisäjäseniä.

Jaostossa voi muuna jäsenenä kuin puheenjohtajana olla myös lautakunnan varajäsen ja 2 momentissa tarkoitetussa jaostossa lautakunnan lisäjäsen. Osa-aluejaoston lisäjäsenen kotipaikan tulee olla asianomaisella kunnan osa-alueella, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty. Eri kieliryhmiä koskevien asioiden käsittelyä varten asetetun jaoston lisäjäsenen tulee kuulua asianomaiseen kieliryhmään. Jaostosta ja lisäjäsenestä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä lautakunnasta ja jäsenestä säädetään. Jaostoa varten jäsenille määrätään kuitenkin erikseen henkilökohtaiset varajäsenet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetun lain (261/87) 11 § seuraavasti:

11 §

Valtion edustajat

Sisäasiainministeriö määrää valtuuskuntaan neljä valtion edustajaa ja heille neljä varamiestä. Valtion edustajista ja varamiehistä yksi edustaa sisäasiainministeriötä, yksi valtiovarainministeriötä, yksi opetusministeriötä ja yksi sosiaali- ja terveysministeriötä. Valtiovarainministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustaja määrätään asianomaisen ministeriön esityksestä. Lisäksi sisäasiainministeriö määrää hallitukseen yhden valtion edustajan ja hänelle varamiehen valtiovarainministeriön esityksestä. Valtion edustajille ja heidän varamiehilleen annettu määräys on voimassa, kunnes se peruutetaan.

Valtion edustajilla on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

4.

Laki

Kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuodeksi 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (649/85) säädetään, toimitetaan kuntien kantokykyluokitus vuodeksi 1993 siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Kunnat sijoitetaan niille vuodeksi 1992 vahvistettuihin kantokykyluokkiin.

3 §

Milloin kuntajakoa muutetaan siten, että yhden tai useamman kunnan koko alue liitetään toiseen tai perustettavaan uuteen kuntaan, sijoitetaan laajentuva tai näin muodostettu uusi kunta kantokykyluokkaan soveltaen, mitä kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992-1993 annetun lain (1266/90) 8 §:ssä tai kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain 5 §:ssä säädetään.

4 §

Kantokykyluokitusta toimitettaessa noudatetaan muutoin, mitä kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain 1 ja 6 §:ssä säädetään.

5 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 199

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 3 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1275/88), seuraavasti:

3 §

Kunnalle suoritetaan palo- ja pelastustoimesta annetussa laissa tarkoitetusta palo- ja pelastustoimesta aiheutuviin käyttökustannuksiin, lukuun ottamatta lain 39 §:ssä säädettyjä korvauksia, valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (88/73) 22 §, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1274/88), seuraavasti:

Valtionavustus

22 §

Kunnille myönnetään yleisen oikeusaputoiminnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

maatalouslautakunnista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalouslautakunnista 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1276/88) 5 § seuraavasti:

5 §

Maatalouslautakunnan tai vastaavan toimielimen toiminnan järjestämiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki

maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta 27 päivänä tammikuuta 1971 annetun lain (88/71) 7 §,

sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1277/88), seuraavasti:

7 §

Tässä laissa tarkoitettujen jatkuvasti toistuvien tehtävien hoitamisesta kunnalle aiheutuvista menoista suoritetaan kunnalle korvausta sen mukaan kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään. Tämän lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa suoritetaan kunnalle korvausta kuitenkin valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisesti. Satunnaisista tehtävistä voidaan talousarvion rajoissa suorittaa kunnalle kohtuullinen lisäkorvaus sen mukaan kuin valtioneuvosto erikseen määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki

kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (39/78) 9 §,

sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1279/88), seuraavasti:

9 §

Kunnalle myönnetään kuluttajaneuvonnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1280/88) 2 § seuraavasti:

2 §

Kunnille myönnetään 1 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11.

Laki

maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjän lomituspalveluista 4 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain (2/85) 24 §,

sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1283/88), seuraavasti:

24 §

Tämän lain täytäntöönpanoon liittyvän hallinnon järjestämiseen myönnetään kunnalle valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

12.

Laki

pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 12 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pienyrittäjän vuosilomarahasta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (408/77) 12 §:n 2 momentti,

sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1284/88), seuraavasti:

12 §

— — — — — — — — — — — — — —

Tämän lain täytäntöönpanoon liittyvän hallinnon järjestämiseen myönnetään kunnalle valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13.

Laki

asumistukilain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 17 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1282/88), seuraavasti:

17 §

Kunnille myönnetään valtionosuutta asumistukea koskevien asioiden hoitamiseen siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

14.

Laki

kunnalle suoritettavasta katumaksusta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnalle suoritettavasta katumaksusta 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (670/78) 13 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1278/88), seuraavasti:

Valtionosuudet

13 §

Kunnille myönnetään valtionosuutta katujen kunnossapitoon siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

15.

Laki
rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 24, 115 ja 137 §, sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1281/88), seuraavasti:

24 §

Tässä laissa tarkoitettuihin seutukaavoitustehtäviin myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

115 §

Rakennuskaava-alueen mittaamiseen ja kartoittamiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

137 §

Rakentamisen neuvonnan ja valvonnan järjestämiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Pääministeri *Esko Aho*

Liite

2.

Laki

kunnallislain 67 ja 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä joulukuuta 1976 annetun kunnallislain (953/76) 67 ja 71 §, niistä 71 § sellaisena kuin se on 14 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1122/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
67 §	
Kunnalliskertomus	
Kunnanhallituksen on laadittava kultakin kalenterivuodelta kertomus kunnan hallinnosta ja annettava se kunnanvaltuuston käsiteltäväksi viimeistään seuraavan vuoden lokakuussa.	Kunnanhallituksen on laadittava kultakin kalenterivuodelta kertomus kunnan hallinnosta ja annettava se kunnanvaltuuston käsiteltäväksi viimeistään seuraavan vuoden *toukokuussa.*
71 §	
Jaostot	
Lautakunnassa voi sen johtosäännön nojalla olla jaostoja. Niitä voidaan asettaa myös käsittelemään kunnan eri osa-alueita koskevia lautakunnan asioita ja tällöin valita lautakuntaan myös lisäjäseniä.	Lautakunnassa voi sen johtosäännön nojalla olla jaostoja. *Jaostoja voidaan asettaa myös käsittelemään kunnan eri osa-alueita koskevia lautakunnan asioita. Kaksikielisen kunnan lautakuntaan voidaan asettaa jaostoja käsittelemään väestön eri kieliryhmiä koskevia lautakunnan asioita ja tällöin valita lautakuntaan myös lisäjäseniä.*
Jaostossa voi muuna jäsenenä kuin puheenjohtajana olla myös lautakunnan varajäsen ja 1 momentissa tarkoitetussa osa-aluejaostossa lautakunnan lisäjäsen. Vara- ja lisäjäsenet eivät kuitenkaan saa olla jaostossa enemmistönä. Lisäjäsenen kotipaikan tulee olla asianomaisella kunnan osa-alueella, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty. Jaostosta ja lisäjäsenestä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä lautakunnasta ja jäsenestä on säädetty.	Jaostossa voi muuna jäsenenä kuin puheenjohtajana olla myös lautakunnan varajäsen ja *2 momentissa tarkoitetussa jaostossa* lautakunnan lisäjäsen. *Osa-aluejaoston lisäjäsenen kotipaikan tulee olla asianomaisella kunnan osa-alueella, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty. Eri kieliryhmiä koskevien asioiden käsittelyä varten asetetun jaoston lisäjäsenten tulee kuulua asianomaiseen kieliryhmään.* Jaostosta ja lisäjäsenestä on muutoin soveltuvin osin voimassa mitä lautakunnasta ja jäsenestä säädetään. *Jaostoa varten jäsenille määrätään kuitenkin erikseen henkilökohtaiset varajäsenet.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetun lain (261/87) 11 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	11 §
	Valtion edustajat
Valtiovarainministeriön palkkaosaston toimialaan kuuluvia asioita käsittelevällä ministerillä on oikeus olla saapuvilla valtuuskunnan kokouksissa. Sisäasiainministeriö määrää valtuuskuntaan lisäksi viisi valtion edustajaa ja heille yhteensä viisi varamiestä siten, että valtiovarainministeriön esityksestä määrätään kolme ja opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä kummallekin yksi edustaja, sekä hallitukseen yhden valtion edustajan ja hänelle varamiehen. Heille annettu määräys on voimassa kunnes se peruutetaan.	*Sisäasiainministeriö määrää valtuuskuntaan neljä valtion edustajaa ja heille neljä varamiestä. Valtion edustajista ja varamiehistä yksi edustaa sisäasiainministeriötä, yksi valtiovarainministeriötä, yksi opetusministeriötä ja yksi sosiaali- ja terveysministeriötä. Valtiovarainministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustaja määrätään asianomaisen ministeriön esityksestä. Lisäksi sisäasiainministeriö määrää hallitukseen yhden valtion edustajan ja hänelle varamiehen valtiovarainministeriön esityksestä. Valtion edustajille ja heidän varamiehilleen annettu määräys on voimassa, kunnes se peruutetaan.*
Valtion edustajilla on oikeus ottaa osaa keskusteluun mutta ei päätöksen tekemiseen, *käsiteltäessä niitä viranhaltijoita ja työntekijöitä koskevia virkaehto- ja työehtosopimusasioita, joiden palkkauskustannuksiin kunnilla tai kuntainliitoilla on oikeus saada valtionosuutta tai -avustusta.*	Valtion edustajilla on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.
Valtion edustajien tulee esittää valtionhallinnon näkökannat neuvottelujen kohteena olevista kysymyksistä ja pitää yhteyttä asianomaisten valtion viranomaisten ja kunnallisen työmarkkinalaitoksen välillä.	
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

5.

Laki

kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1275/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	
Kunnalle suoritetaan palo- ja pelastustoimesta annetussa laissa tarkoitetusta palo- ja pelastustoimesta aiheutuviin käyttökustannuksiin, lukuunottamatta lain 39 §:ssä säädettyjä korvauksia, valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Kunnalle suoritetaan palo- ja pelastustoimesta annetussa laissa tarkoitetusta palo- ja pelastustoimesta aiheutuviin käyttökustannuksiin, lukuun ottamatta lain 39 §:ssä säädettyjä korvauksia, valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (88/73) 22 §, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1274/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
Valtionavustus	
22 §	
Kunnille myönnetään yleisen oikeusaputoiminnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Kunnille myönnetään yleisen oikeusaputoiminnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

maatalouslautakunnista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouslautakunnista 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1276/88) 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	5 §
Maatalouslautakunnan tai vastaavan toimielimen toiminnan järjestämiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Maatalouslautakunnan tai vastaavan toimielimen toiminnan järjestämiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki

maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta 27 päivänä tammikuuta 1971 annetun lain (88/71) 7 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1277/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	7 §
Tässä laissa tarkoitettujen jatkuvasti toistuvien tehtävien hoitamisesta kunnalle aiheutuvista menoista suoritetaan kunnalle korvausta sen mukaan kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty, kuitenkin niin, että tämän lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa suoritetaan kunnalle korvausta valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisesti. Satunnaisista tehtävistä voidaan tulo- ja menoarvion rajoissa suorittaa kunnalle kohtuullinen lisäkorvaus sen mukaan kuin valtioneuvosto erikseen määrää.	Tässä laissa tarkoitettujen jatkuvasti toistuvien tehtävien hoitamisesta kunnalle aiheutuvista menoista suoritetaan kunnalle korvausta sen mukaan kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.* Tämän lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa suoritetaan kunnalle korvausta kuitenkin valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisesti. Satunnaisista tehtävistä voidaan *talousarvion* rajoissa suorittaa kunnalle kohtuullinen lisäkorvaus sen mukaan kuin valtioneuvosto erikseen määrää.
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki

kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (39/78) 9 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1279/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
9 §	
Kunnalle myönnetään kuluttajaneuvonnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Kunnalle myönnetään kuluttajaneuvonnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1280/88) 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	
Kunnille myönnetään 1 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Kunnille myönnetään 1 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11.

Laki

maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän lomituspalveluista 4 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain (2/85) 24 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1283/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	24 §
Tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvan hallinnon järjestämiseen myönnetään kunnalle valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Tämän lain täytäntöönpanoon liittyvän hallinnon järjestämiseen myönnetään kunnalle valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

12.

Laki

pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pienyrittäjän vuosilomarahasta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (408/77) 12 §:n 2 momentti,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1284/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	12 §
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvan hallinnon järjestämiseen myönnetään kunnalle valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Tämän lain täytäntöönpanoon liittyvän hallinnon järjestämiseen myönnetään kunnalle valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13.

Laki

asumistukilain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 17 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1282/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	17 §
Kunnille myönnetään valtionosuutta asumistukea koskevien asioiden hoitamiseen siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Kunnille myönnetään valtionosuutta asumistukea koskevien asioiden hoitamiseen siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

14.

Laki

kunnalle suoritettavasta katumaksusta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnalle suoritettavasta katumaksusta 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (670/78) 13 §,
sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1278/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Valtionosuudet
	13 §
Kunnille myönnetään valtionosuutta katujen kunnossapitoon siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Kunnille myönnetään valtionosuutta katujen kunnossapitoon siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
	Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

15.

Laki

rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 24, 115 ja 137 §, sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1281/88), seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
24 §	
Tässä laissa tarkoitettuihin seutukaavoitustehtäviin myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) on säädetty.	Tässä laissa tarkoitettuihin seutukaavoitustehtäviin myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien valtionosuuslaissa (/) säädetään.
115 §	
Rakennuskaava-alueen mittaamiseen ja kartoittamiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa on säädetty.	Rakennuskaava-alueen mittaamiseen ja kartoittamiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*
137 §	
Rakentamisen neuvonnan ja valvonnan järjestämiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa on säädetty.	Rakentamisen neuvonnan ja valvonnan järjestämiseen myönnetään kunnille valtionosuutta siten kuin kuntien *valtionosuuslaissa (/) säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.